

^๑ กลุ่มงานพัฒนามาตรฐานงานคดี สำนักมาตรฐานคดีรัฐธรรมนูญ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ผู้ถือหุ้นแทนบริษัทมาโดยตลอดเพื่อรักษาผลประโยชน์ของบริษัท ย่อมมีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ เช่น คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๐/๒๕๖๐

- ห้างหุ้นส่วนจำกัด เช่น คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๕๗/๒๕๖๓
- สมาคมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เช่น คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๔/๒๕๖๐ และที่ ๓๑/๒๕๖๔
- บริษัทมหาชนจำกัด เช่น คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓๙/๒๕๖๐ ที่ ๓๘/๒๕๖๑ และที่ ๓๘/๒๕๖๓
- นิติบุคคลมหาชน เช่น คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔๒/๒๕๖๔ และที่ ๔๓/๒๕๖๔ (สหภาพนายความ)
- หน่วยงานของรัฐ เช่น คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๕/๒๕๖๔ (กระทรวงคมนาคม) คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๖/๒๕๖๓ (กรมประชาสัมพันธ์)

(๔) ผู้ตรวจการแผ่นดิน เช่น คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๕/๒๕๖๔ ที่ ๗/๒๕๖๔ ที่ ๑๕/๒๕๖๕ และคำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓๕/๒๕๖๒ ที่ ๔๒/๒๕๖๓ ที่ ๕/๒๕๖๔ ที่ ๑๘/๒๕๖๔ ที่ ๑๕/๒๕๖๕ ที่ ๓๑/๒๕๖๖ และที่ ๔๒/๒๕๖๗

๒. หลักเกณฑ์และวิธีการการยื่นคำร้อง

๑. บุคคลดังกล่าวจะต้องเป็นผู้ถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพโดยตรงและได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหาย หรืออาจจะเดือดร้อนหรือเสียหายโดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้ อันเนื่องมาจากการถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพนั้นเป็นผลจากบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

๒. คำร้องต้องระบุการกระทำที่อ้างว่าเป็นการละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของตนโดยตรงให้ชัดเจนว่าเป็นการกระทำใด และละเมิดต่อสิทธิหรือเสรีภาพของตนอย่างไร

๓. บุคคลดังกล่าวจะต้องยื่นคำร้องต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน

๔. ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณายื่นคำร้องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับคำร้องจากผู้ร้อง และแจ้งผลการพิจารณาให้ผู้ร้องทราบภายใน ๑๐ วัน นับแต่วันที่ครบกำหนดเวลาดังกล่าว

๕. กรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินไม่ยื่นคำร้อง (ยุติเรื่อง) หรือไม่ยื่นคำร้องภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับคำร้องจากผู้ร้อง ผู้ถูกละเมิดสิทธิมีสิทธิยื่นคำร้องโดยตรงต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ ทั้งนี้ กรณีตามมาตรา ๔๖ ต้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายใน ๙๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งความเห็นของผู้ตรวจการแผ่นดิน หรือวันที่พ้นกำหนดเวลาที่ผู้ตรวจการแผ่นดินไม่ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ

ดั่งภาพอินโฟกราฟิก : การใช้สิทธิกรณีที่ผู้ถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้
ร้องขอว่าการกระทำนั้นขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๓ ต่อไปนี้

ที่มา : เว็บไซต์สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ https://occ_th.constitutionalcourt.or.th/infographic_detail/

๓. ขอบเขตแห่งการตรวจสอบ

การใช้สิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญของบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๑๓ กำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจตรวจสอบการกระทำที่เป็นการละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ โดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๗ กำหนดว่า การกระทำที่เป็นการละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่จะยื่นให้ศาลรัฐธรรมนูญตรวจสอบว่าขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ต้องเป็น “การกระทำที่เป็นการละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพอันเกิดจากการกระทำของหน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือหน่วยงานซึ่งใช้อำนาจรัฐ”

กรณีลักษณะการกระทำของหน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือหน่วยงานซึ่งใช้อำนาจรัฐ ต้องเป็นการใช้อำนาจรัฐหรืออำนาจมหาชน ดังต่อไปนี้

ก. การใช้อำนาจรัฐหรืออำนาจมหาชนไป “กระทำ” ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของผู้ร้อง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๖ ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญจะตรวจสอบว่าการกระทำของหน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือหน่วยงานซึ่งใช้อำนาจรัฐนั้น ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของผู้ร้องตามที่กล่าวอ้าง หรือไม่

ข. การใช้อำนาจรัฐหรืออำนาจมหาชนไป “กระทำ” ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญของผู้ร้องเป็นผลจากบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญจะตรวจสอบว่า “บทบัญญัติแห่งกฎหมาย” อันเป็นฐานที่มาของการใช้อำนาจรัฐหรืออำนาจมหาชนนั้น อาจขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๘^๒

ดังนั้น หากปรากฏข้อเท็จจริงว่าผู้ร้องมิใช่ผู้ถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพโดยตรงจากการใช้อำนาจของหน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือหน่วยงานซึ่งใช้อำนาจรัฐ ศาลรัฐธรรมนูญย่อมมีคำสั่งไม่รับคำร้อง เช่น คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๐/๒๕๖๒ ที่ ๑๓/๒๕๖๒ ที่ ๘/๒๕๖๓ ที่ ๑๘/๒๕๖๕ และที่ ๓๑/๒๕๖๖ หรือไม่ปรากฏว่ามีการกระทำใดจากหน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือหน่วยงานซึ่งใช้อำนาจรัฐ ศาลรัฐธรรมนูญก็ย่อมมีคำสั่งไม่รับคำร้องเช่นกัน เช่น คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๕๔/๒๕๖๑ ที่ ๓/๒๕๖๕ และที่ ๗๗/๒๕๖๕ หรือหากเป็นเรื่องพิพาทระหว่างเอกชนด้วยกันย่อมมิใช่เป็นกรณีที่เกิดจากการกระทำของหน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือหน่วยงานซึ่งใช้อำนาจรัฐ เช่น คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘/๒๕๖๒

๔. บรรทัดฐานคำวินิจฉัยและคำสั่งที่เกี่ยวข้อง

^๒ ภาสพงษ์ เรณูมาศ (๒๕๖๘) คำอธิบายกฎหมายจัดตั้งศาลรัฐธรรมนูญและวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ พิมพ์ครั้งที่ ๒, หน้า ๑๔๘.

แนวคำวินิจฉัยและคำสั่งศาลรัฐธรรมนูญนับตั้งแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ตั้งแต่ใช้บังคับวันที่ ๖ เมษายน ๒๕๖๐ จนถึงปี พ.ศ. ๒๕๖๙ ในวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๙ สำหรับคดีที่ผู้ถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้ร้องขอว่าการกระทำนั้น ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๓ มีจำนวนคำร้องทั้งหมด ๖๔๖ คำร้อง และมีคดีที่ศาลรัฐธรรมนูญรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยจำนวน ๕ คำวินิจฉัย และมีคำสั่งไม่รับคำร้อง จำนวน ๖๔๑ คำสั่ง

๔.๑ คดีที่ศาลรัฐธรรมนูญรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย มีจำนวน ๕ คำวินิจฉัย ดังนี้

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔/๒๕๖๓^๓ วินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๐๑ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๘ แต่ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ โดยกำหนดค่าบังคับให้คำวินิจฉัยของศาลในส่วนที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้มีผลเมื่อพ้นสามร้อยหกสิบวัน นับแต่วันที่ศาลมีคำวินิจฉัย ส่วนประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๐๕ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ และมาตรา ๗๗ และสมควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการแก้ไขปรับปรุง ประมวลกฎหมายอาญาและกฎหมายที่เกี่ยวข้องเรื่องการทำแท้งเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน

บรรทัดฐานคำวินิจฉัย

(๑) สิทธิในเนื้อตัวร่างกายของหญิงเป็นสิทธิพื้นฐานของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ที่บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพที่จะกระทำการใดหรือไม่กระทำการใดต่อชีวิตและร่างกายตนเองได้ตราบเท่าที่ การกระทำนั้นไม่ไปรบกวนหรือล่วงล้ำเข้าไปในสิทธิหรือเสรีภาพของผู้อื่น การคุ้มครองสิทธิของทารกในครรภ์ และการคุ้มครองสิทธิของหญิงผู้ตั้งครรภ์ต้องให้เกิดความสมดุลกันโดยอาจต้องนำช่วงระยะการตั้งครรภ์มาเป็น หลักเกณฑ์ในการพิจารณา หากมุ่งคุ้มครองสิทธิของทารกในครรภ์เพียงอย่างเดียวโดยมิได้พิจารณา การคุ้มครองสิทธิของหญิงผู้ตั้งครรภ์อาจส่งผลกระทบให้หญิงไม่ได้รับความเป็นธรรมและถูกลิดรอนสิทธิ ในเนื้อตัวร่างกาย ดังนั้น การปฏิเสธสิทธิของหญิงโดยปราศจากการกำหนดเงื่อนไข หรือเงื่อนไขที่เหมาะสม จึงเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของหญิงเกินความจำเป็น ไม่เป็นไปตามหลักแห่งความได้สัดส่วน และ เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๘

(๒) หลักความเสมอภาคตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ มีสาระสำคัญที่เป็น หลักการพื้นฐาน คือ การปฏิบัติต่อสิ่งที่มีสาระสำคัญเหมือนกันอย่างเท่าเทียมกันและจะต้องปฏิบัติ ต่อสิ่งที่มีสาระสำคัญแตกต่างกันให้แตกต่างกันไปตามลักษณะของเรื่องนั้นๆ เมื่อชายและหญิงมีสภาพร่างกาย อันเป็นสาระสำคัญที่แตกต่างกัน การที่จะให้ชายที่มีความสัมพันธ์กับหญิงซึ่งเป็นต้นเหตุที่ทำให้หญิงตั้งครรภ์ ต้องรับโทษและมีความผิดเพื่อให้เกิดความเท่าเทียมและเป็นธรรมด้วยนั้น จะเป็นการปฏิบัติ ต่อสิ่งที่มีสาระสำคัญแตกต่างกันให้เหมือนกัน ย่อมเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อชาย

(๓) รัฐธรรมนูญ มาตรา ๗๗ เป็นบทบัญญัติในหมวดว่าด้วยแนวนโยบายแห่งรัฐ ที่รัฐพึงใช้เป็นแนวทางในการตรากฎหมายขึ้นมาบังคับใช้เพียงเท่าที่จำเป็นและยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมาย

^๓ คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔/๒๕๖๓ วันที่ ๒๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๓ เรื่อง นายวิทเทอวิน จิบเบอ ยูลิซซิส ไมเคิล หรือจิบเบอ ยูลิซซิส ไมเคิล วิทเทอวิน (ผู้ร้อง) ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๓

ที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ มิใช่หน้าที่ของรัฐอันเป็นบทบัญญัติให้รัฐต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด แต่เป็นเพียงแนวนโยบายให้รัฐพึงใช้เป็นแนวทางดำเนินการตามกฎหมาย

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๗/๒๕๖๓^๔ วินิจฉัยว่า การเนรเทศบุคคลสัญชาติไทยออกนอกราชอาณาจักรหรือห้ามมิให้ผู้มีสัญชาติไทยเข้ามาในราชอาณาจักร จะกระทำมิได้ ตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๓๙ วรรคหนึ่ง

บรรทัดฐานคำวินิจฉัย

(๑) แม้ข้อเท็จจริงปรากฏภายหลังว่าผู้ร้องได้รับการเพิกถอนคำสั่งห้ามเข้าประเทศไทย พร้อมทั้งจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนและหนังสือเดินทางไทยแล้ว ทำให้ผู้ร้องได้รับการเยียวยาความเดือดร้อนหรือเสียหาย ซึ่งมีผลให้เหตุที่ผู้ร้องกล่าวอ้างว่าตนถูกกระทบสิทธิและเสรีภาพหมดลงแล้วก็ตามแต่โดยที่ข้อเท็จจริงตามคำร้องเป็นกรณีที่บุคคลผู้มีสัญชาติไทยซึ่งมีสิทธิความเป็นพลเมืองไทยได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายจากการกระทำของรัฐ และเป็นเหตุที่เกี่ยวข้องเนื่องกับสถานะภาพของบุคคลผู้มีสัญชาติไทยที่ไม่อาจถูกเนรเทศออกนอกราชอาณาจักร หรือไม่อาจถูกห้ามมิให้เข้ามาในราชอาณาจักรได้ตามที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้มีผลให้การพิจารณาคดีต่อไปจะเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๕๑ ที่บัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญ ไม่สั่งจำหน่ายคดีก็ได้และเพื่อเป็นหลักปฏิบัติของทางราชการในภายหน้าศาลรัฐธรรมนูญจึงพิจารณาคดีนี้ต่อไป

(๒) การได้มาซึ่งสัญชาติไทยนั้นเป็นไปตามกฎเกณฑ์ที่รัฐได้วางไว้ตามกรอบของกฎหมาย ส่วนสถานะทางกฎหมายในฐานะพลเมืองไทยเป็นกรณีที่ต้องแยกต่างหากออกจากกัน โดยจะเริ่มต้นขึ้นได้เมื่อบุคคลนั้นเป็นผู้มีสัญชาติไทยเสียก่อน และหากมีกรณีที่ต้องดำเนินการทางกฎหมายเพื่อให้ได้มาซึ่งสัญชาติไทยย่อมต้องดำเนินการให้ครบถ้วน การกำหนดสถานะดังกล่าวไม่ได้กระทบกระเทือนถึงสัญชาติของบุคคลที่มีอยู่ตั้งแต่แรก ไม่ว่าบุคคลจะมีการบันทึกข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎรหรือไม่ก็ไม่อาจลบล้างข้อเท็จจริงที่ว่าบุคคลผู้นั้นย่อมต้องมีสัญชาติใดสัญชาติหนึ่งติดตัวมาเพื่อป้องกันมิให้มีกรณีบุคคลเกิดมาโดยไร้สัญชาติ ดังนั้น การที่ไม่ได้กำหนดช้อยกเว้นไว้ในระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยการขอพิสูจน์สัญชาติ พ.ศ. ๒๕๕๗ สำหรับกรณีที่บุคคลไม่สามารถเดินทางเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อพิสูจน์สัญชาติไทยของตนเองได้ทำให้สิทธิและเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้ของบุคคลอาจถูกกระทบได้

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๕/๒๕๖๔^๕ วินิจฉัยว่า มติที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ครั้งที่ ๑๘/๒๕๔๕ วันพุธที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๕ เรื่อง ปัญหาเกี่ยวกับระยะเวลาฟ้องคดีปกครอง เป็นการออกระเบียบตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดี

^๔ คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๗/๒๕๖๓ วันที่ ๒๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๓ เรื่อง นายวิทเทวิน จิบเบอ ยูลิชชีส ไมเคิล หรือจิบเบอ ยูลิชชีส ไมเคิล วิทเทวิน (ผู้ร้อง) ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๓

^๕ คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๕/๒๕๖๔ วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๔ เรื่อง ผู้ตรวจการแผ่นดิน (ผู้ร้อง) โดยการร้องเรียนของกระทรวงคมนาคมและการรถไฟแห่งประเทศไทย ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๓

ปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔๔ แต่ไม่ได้ดำเนินการตามมาตรา ๕ และมาตรา ๖ วรรคหนึ่ง จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง และมาตรา ๑๙๗ วรรคสี่

บรรทัดฐานคำวินิจฉัย มติที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดในคดีนี้ เป็นการพิจารณาปัญหาเกี่ยวกับระยะเวลาฟ้องคดีในกรณีที่เหตุแห่งการฟ้องคดีเกิดขึ้นก่อนศาลปกครองเปิดทำการ เนื่องจากพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มิได้บัญญัติบทยกเว้นกาลในเรื่องดังกล่าวไว้ โดยเป็นการขอให้ที่ประชุมใหญ่ฯ “กำหนดแนวทางการวินิจฉัยปัญหา” มิใช่เป็นเพียงการพิจารณาพิพากษาเฉพาะคดี มิได้มีการกล่าวถึงข้อเท็จจริงในคดีใดเป็นการเฉพาะตามคำสั่งในคดีที่เป็นเหตุแห่งการประชุมเองก็ได้อ้างอิงว่าเป็นคำวินิจฉัยโดยมติที่ประชุมใหญ่ฯ อันแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าเป็นการกำหนดแนวทางเกี่ยวกับการฟ้องคดีปกครองทั่วไปที่เกิดขึ้นก่อนศาลปกครองเปิดทำการให้เป็นแนวทางในการปฏิบัติหรือการดำเนินการ โดยประสงค์ให้การพิจารณาพิพากษาในคดีอื่นต้องเป็นไปในแนวทางเดียวกันนี้ด้วย มติที่ประชุมใหญ่ฯ ดังกล่าวจึงเป็นเสมือนการบัญญัติบทยกเว้นกาลกำหนดหลักเกณฑ์การนับระยะเวลาการฟ้องคดีต่อศาลปกครองไว้เป็นการทั่วไปในทุกคดีที่ฟ้องต่อศาลปกครองรวมทุกประเภทคดี ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นโดยองค์กฤษฎีกาโดยไม่ได้เสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายแต่เป็นการตรากฎหมายเกี่ยวกับวิธีพิจารณาคดีของศาลปกครองขึ้นใหม่ มติที่ประชุมใหญ่ฯ ดังกล่าวจึงมิใช่การวินิจฉัยคดีใดคดีหนึ่งที่ผลของการพิจารณาวินิจฉัยต้องเป็นไปตามข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายของคดีนั้น แต่เป็นการกำหนดวิธีการดำเนินการทั้งปวงเกี่ยวกับการฟ้องคดี ซึ่งต้องส่งระเบียบตามมติที่ประชุมใหญ่ฯ ให้สภาผู้แทนราษฎรมีโอกาสพิจารณาตรวจสอบและยังต้องประกาศในราชกิจจานุเบกษา ก่อน ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๕ และมาตรา ๖ เมื่อไม่ปฏิบัติตามขั้นตอนที่กฎหมายบัญญัติดังกล่าว มติที่ประชุมใหญ่ฯ นี้ จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง และมาตรา ๑๙๗ วรรคสี่

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๗/๒๕๖๔^๖ วินิจฉัยว่า มติของคณะกรรมการสรรหากรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ผู้ถูกร้อง ที่ตัดสิทธิผู้ร้องเรียนทั้งสองในการเข้ารับการสรรหาเป็นกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เนื่องจากเป็นผู้มีลักษณะต้องห้ามตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๑๐ (๑๘) ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗

บรรทัดฐานคำวินิจฉัย

๑) การที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๓ วรรคหนึ่ง บัญญัติให้สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ “ทำหน้าที่เป็น” สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาตามลำดับ นั้น ย่อมหมายถึงการให้สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติทำภารกิจของตนด้วยความรับผิดชอบอย่างสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

^๖ คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๗/๒๕๖๔ วันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๖๔ เรื่อง ผู้ตรวจการแผ่นดิน (ผู้ร้อง) โดยการร้องเรียนของ นางสาวจินตนา ชญาธร ศุภมิตร และพลเอก นิพนธ์ ทองเล็ก ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๓

และสมาชิกวุฒิสภา โดยเป็นบุคคลที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่แทนในระหว่างที่ยังไม่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา แต่มิได้หมายความว่าสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภาแต่อย่างใด ดังนั้น การที่ผู้ร้องเรียนทั้งสองเคยดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ไม่ถือว่าเป็นหรือเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาอันเป็นลักษณะต้องห้าม ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๑๐ (๑๘)

๒) เมื่อไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่าคณะกรรมการสรรหากรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เคยให้ผู้อื่นที่เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้รับการสรรหาเพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง เป็นกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ แต่ที่ผ่านมามีวินิจฉัยมาโดยตลอดว่าบุคคลใดที่เคยเป็นหรือเป็นสมาชิก สภานิติบัญญัติแห่งชาติเป็นผู้มีลักษณะต้องห้าม ทำให้ไม่มีสิทธิเข้ารับการสรรหา ซึ่งไม่มีความแตกต่างไปจาก การวินิจฉัยกรณีของผู้ร้องเรียนทั้งสอง มติดังกล่าวของผู้ถูกร้องที่ตัดสินสิทธิผู้ร้องเรียนทั้งสองในการเข้ารับการสรรหา เป็นกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ไม่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม ไม่ขัดต่อหลักความเสมอภาค จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๕/๒๕๖๕^๗ ศาลรัฐธรรมนูญไม่รับวินิจฉัยคำขอ ในส่วนที่ขอให้พิจารณาวินิจฉัยว่า มติหรือการกระทำของผู้ถูกร้องที่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติจัดตั้ง ศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๕ วรรคสาม เป็นการกระทำที่ละเมิดสิทธิ หรือเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ และมาตรา ๑๙๘ และ ขอให้เพิกถอนมติหรือการกระทำดังกล่าว และศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและ วิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๕ วรรคสาม ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่งและวรรคสาม และมาตรา ๑๙๘

บรรทัดฐานคำวินิจฉัย

๑) มติหรือการกระทำของวุฒิสภา ผู้ถูกร้อง ที่ไม่ให้ความเห็นชอบผู้ร้องเรียน ให้ดำรงตำแหน่งตุลาการศาลปกครองสูงสุดอันเนื่องมาจากการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครอง และวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๕ วรรคสาม เป็นการใช้อำนาจตามกฎหมาย มิใช่การใช้อำนาจตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ หากมีผลกระทบต่องานภาพหรือสิทธิของบุคคล ผู้ร้องเรียนสามารถใช้สิทธิในกระบวนการยุติธรรมต่อศาลอื่นได้ เป็นกรณีที่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ ได้กำหนดกระบวนการร้องหรือผู้มีสิทธิขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยไว้เป็นการเฉพาะแล้ว ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๗ (๒)

๒) ศาลยุติธรรมและศาลปกครองมีหน้าที่และอำนาจ การจัดตั้ง และวิธีพิจารณาคดี ที่แตกต่างกันผู้พิพากษา หรือตุลาการในแต่ละศาลจึงต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจกฎหมาย และความเชี่ยวชาญ ตามคดีแต่ละประเภทตามความเหมาะสมของแต่ละศาล ทำให้การกำหนดที่มา ลักษณะการแต่งตั้ง และการคัดเลือก

^๗ คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๕/๒๕๖๕ วันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๖๕ เรื่อง ผู้ตรวจการแผ่นดิน (ผู้ร้อง) ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๓

บุคคลให้ดำรงตำแหน่งย่อมแตกต่างกันด้วย เมื่อบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาในศาลยุติธรรมและตุลาการศาลปกครองสูงสุดมีสาระสำคัญที่แตกต่างกันย่อมมีกระบวนการคัดเลือกที่แตกต่างกันได้ ไม่อาจนำมาเปรียบเทียบกัน การดำเนินการแต่ละกระบวนการในการคัดเลือกตุลาการศาลปกครองสูงสุดย่อมเป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมาย โดยใช้บังคับแก่ผู้สมัครเข้ารับการคัดเลือกบุคคลเพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งตุลาการศาลปกครองสูงสุดทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน ดังนั้น พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๕ วรรคสาม ที่บัญญัติให้การแต่งตั้งตุลาการศาลปกครองสูงสุดต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้ถูกร้องแล้วให้นายกรัฐมนตรีนำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯแต่งตั้ง จึงไม่ขัดต่อหลักความเสมอภาค ไม่มีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล

๓) แม้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ไม่ได้บัญญัติให้การแต่งตั้งตุลาการในศาลปกครองสูงสุดต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้ถูกร้องเหมือนดังเช่นที่เคยบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับที่ผ่านมา แต่ยังคงหลักการเดิมในการคัดเลือกและแต่งตั้งตุลาการศาลปกครองสูงสุดในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๕ วรรคสาม ซึ่งเป็นกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติที่บัญญัติรับรองไว้แล้ว โดยยึดถือปฏิบัติตามเจตนารมณ์ในการจัดตั้งศาลปกครองครั้งแรกไม่จำต้องบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญอีก

๔) การให้ความเห็นชอบของผู้ถูกร้องเป็นเพียงขั้นตอนที่เกิดขึ้นภายหลังจากคณะกรรมการตุลาการศาลปกครอง (ก.ศป.) พิจารณาคัดเลือกบุคคลเพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งตุลาการศาลปกครองสูงสุด ขั้นตอนดังกล่าวมิได้เกี่ยวข้องกับการดำเนินการคัดเลือกตุลาการศาลปกครองสูงสุดที่กระทำโดย ก.ศป. เนื่องจาก ก.ศป. มีความเป็นอิสระในการคัดเลือกบุคคลที่มีคุณสมบัติที่จะได้รับการแต่งตั้งเป็นตุลาการศาลปกครองสูงสุด นอกจากนี้ องค์ประกอบของ ก.ศป. ไม่ปรากฏว่าผู้ถูกร้องเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการให้ความเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบ จึงไม่เป็นการใช้อำนาจขัดหรือแย้งกับ ก.ศป. และไม่กระทบต่อหลักความเป็นอิสระในการบริหารงานบุคคลเกี่ยวกับตุลาการศาลปกครอง แต่เป็นบทบัญญัติที่สอดคล้องกับหลักการในการจัดตั้งศาลปกครองและการทำหน้าที่ของตุลาการในศาลปกครองสูงสุด

๔.๒ กรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย^๔ จำนวน ๖๔๑ คำสั่งสามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้^๕

๑. กรณีที่ยังไม่ถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพโดยตรงของผู้ร้องตามที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้ เช่น

^๔ ปรับปรุงจาก สุภัทร แสงประดับ, (๒๕๖๗) ความเป็นมา หลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไข แนวคำวินิจฉัยและคำสั่งศาลรัฐธรรมนูญในคดีร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญ (Constitutional Complaint) ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๑๓ พร้อมข้อสังเกตบางประการ, วารสารศาลรัฐธรรมนูญ ปีที่ ๒๖ เล่มที่ ๗๗ เดือนพฤษภาคม - สิงหาคม ๒๕๖๗

^๕ คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญบางคำสั่งมีประเด็นที่จะต้องพิจารณาหลายประเด็น โดยอาศัยหลักกฎหมายหลายมาตรา จึงอาจปรากฏอยู่ในบรรทัดฐานคำสั่งหลายข้อ

๑.๑ เป็นการกระทำที่ผู้ร้องได้ใช้สิทธิขอเยียวยาผ่านทางช่องทางตามรัฐธรรมนูญ ฉบับเดิมจนสิ้นสุดกระบวนการไปแล้ว หรือข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นเป็นกรณีที่ยุติไปแล้วก่อนที่รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ใช้บังคับหรือกรณีเหตุละเมิดยุติไปแล้วหรือการละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพมิได้อยู่จนถึงวันที่ยื่นคำร้อง ได้แก่

(๑) กรณีเป็นการกระทำที่ผู้ร้องได้ใช้สิทธิขอเยียวยาผ่านทางช่องทางตามรัฐธรรมนูญ ฉบับเดิมจนสิ้นสุดกระบวนการไปแล้ว เช่น คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒/๒๕๖๐ ที่ ๓/๒๕๖๑ ที่ ๙/๒๕๖๑ ที่ ๑๐/๒๕๖๑ ที่ ๕๙/๒๕๖๑ และที่ ๔๐/๒๕๖๓

(๒) กรณีเหตุละเมิดยุติไปแล้วหรือการละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพมิได้อยู่จนถึงวันที่ยื่นคำร้อง เช่น คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๐/๒๕๖๑ ที่ ๕๙/๒๕๖๑ และที่ ๕/๒๕๖๒

๑.๒ เป็นกรณีที่ยังไม่ปรากฏว่ามีการกระทำใดที่เป็นการละเมิดต่อสิทธิหรือเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ หรือมิได้เป็นผู้ถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้ ได้แก่

(๑) กรณีเป็นการใช้สิทธิตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๖ วรรคหนึ่งและวรรคสอง โดยศาลรัฐธรรมนูญได้ให้เหตุผลประกอบคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย ดังนี้

๑. คำร้องไม่ระบุให้ชัดเจนว่าการกระทำของผู้ถูกร้องละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของตนอย่างไร เช่น คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๔/๒๕๖๖ ที่ ๑๑/๒๕๖๗ ที่ ๓๒/๒๕๖๗ ที่ ๓๖/๒๕๖๗ ที่ ๘๙/๒๕๖๗ ที่ ๑๒/๒๕๖๘ ที่ ๑๓/๒๕๖๘ ที่ ๒๖/๒๕๖๘ ที่ ๓๘/๒๕๖๘ ที่ ๔๑/๒๕๖๔ ที่ ๕๕/๒๕๖๔ ที่ ๖/๒๕๖๕ ที่ ๑๓/๒๕๖๕ ที่ ๑๗/๒๕๖๕ ที่ ๒๓/๒๕๖๕ ที่ ๒๔/๒๕๖๕ ที่ ๒๕/๒๕๖๕ ที่ ๒๖/๒๕๖๕ ที่ ๒๘/๒๕๖๕ ที่ ๒๙/๒๕๖๕ ที่ ๓๐/๒๕๖๕ ที่ ๕๕/๒๕๖๕ ที่ ๖๑/๒๕๖๕ ที่ ๙/๒๕๖๖ ที่ ๓๘/๒๕๖๘ ที่ ๔๓/๒๕๖๘ ที่ ๕๐/๒๕๖๘ และที่ ๖๖/๒๕๖๘

๒. กรณีผู้ร้องไม่ใช่บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพโดยตรง เช่น คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๒/๒๕๖๔ ที่ ๒๓/๒๕๖๖ ที่ ๓๑/๒๕๖๖ ที่ ๕๔/๒๕๖๖ ที่ ๕๘/๒๕๖๖ ที่ ๖๐/๒๕๖๖ และที่ ๑๙/๒๕๖๗

๓. กรณีไม่ปรากฏว่าผู้ร้องเป็นบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ โดยตรงจากการกระทำของผู้ถูกร้อง เช่น คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๗/๒๕๖๔ ที่ ๔/๒๕๖๕ ที่ ๕๔/๒๕๖๕ ที่ ๑๕/๒๕๖๗ ที่ ๒๙/๒๕๖๗ ที่ ๓๓/๒๕๖๗ ที่ ๔๙/๒๕๖๗ ที่ ๙๑/๒๕๖๗ ที่ ๑/๒๕๖๘ ที่ ๖/๒๕๖๘ ที่ ๑๕/๒๕๖๘ ที่ ๒๐/๒๕๖๘ ที่ ๒๓/๒๕๖๘ ที่ ๒๔/๒๕๖๘ ที่ ๒๕/๒๕๖๘ ที่ ๒๗/๒๕๖๘ ที่ ๓๓/๒๕๖๘ ที่ ๓๔/๒๕๖๘ ที่ ๙๐/๒๕๖๘ ที่ ๙๑/๒๕๖๘ ที่ ๗/๒๕๖๙ ที่ ๙/๒๕๖๙ ที่ ๑๖/๒๕๖๙ ที่ ๑๘/๒๕๖๙ ที่ ๑๙/๒๕๖๙ และที่ ๒๕/๒๕๖๙

๔. กรณีมิใช่การร้องว่าการกระทำของผู้ถูกร้องละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้ เช่น คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๘/๒๕๖๘

๕. กรณีคำร้องไม่ได้ระบุว่าเหตุแห่งการร้องคือเรื่องใดและการกระทำใดที่เป็นการละเมิดต่อสิทธิหรือเสรีภาพของผู้ร้องโดยตรงอย่างไร เช่น คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓๒/๒๕๖๖ ที่ ๓๕/๒๕๖๘ ที่ ๓๙/๒๕๖๘ ที่ ๕๐/๒๕๖๘ และที่ ๘๘/๒๕๖๘

๖. กรณีมิได้โต้แย้งว่าการกระทำของผู้ถูกร้องละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพอันเป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ อย่างไร เช่น คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔๖/๒๕๖๘

๗. กรณีไม่ปรากฏว่ามีการกระทำใดที่เป็นการละเมิดต่อสิทธิหรือเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ เช่น คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓๗/๒๕๖๔ ที่ ๓๘/๒๕๖๔ ที่ ๑๘/๒๕๖๕ ที่ ๔๐/๒๕๖๑ ที่ ๔๑/๒๕๖๑ ที่ ๔๑/๒๕๖๑ ที่ ๕๕/๒๕๖๑ ที่ ๑๕/๒๕๖๔ ที่ ๖๐/๒๕๖๕ และที่ ๗๘/๒๕๖๕

๘. กรณีไม่เป็นการกระทำละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพโดยตรงของผู้ร้องตามรัฐธรรมนูญ เช่น คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘/๒๕๖๖

(๒) กรณีเป็นการใช้สิทธิตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๘ วรรคหนึ่ง เช่น คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓๒/๒๕๖๑ ที่ ๓๓/๒๕๖๑ ที่ ๔๗/๒๕๖๑ ที่ ๔๘/๒๕๖๑ ที่ ๕๐/๒๕๖๑ ที่ ๕๒/๒๕๖๑ ที่ ๕๔/๒๕๖๑ ที่ ๕๙/๒๕๖๑ ที่ ๖๕/๒๕๖๑ ที่ ๑/๒๕๖๒ ที่ ๓๙/๒๕๖๒ ที่ ๓/๒๕๖๓ ที่ ๓๕/๒๕๖๓ ที่ ๔๔/๒๕๖๓ ที่ ๔๕/๒๕๖๓ ที่ ๕๓/๒๕๖๓ ที่ ๖๔/๒๕๖๓ ที่ ๑๔/๒๕๖๕ ที่ ๖๔/๒๕๖๕ ที่ ๖๘/๒๕๖๕ ที่ ๗๒/๒๕๖๕ ที่ ๘/๒๕๖๖ ที่ ๑๔/๒๕๖๖ ที่ ๑๕/๒๕๖๖ ที่ ๑๗/๒๕๖๖ ที่ ๒๐/๒๕๖๖ และที่ ๔๕/๒๕๖๖

๑.๓ กรณีเป็นเพียงการแสดงความคิดเห็นผู้ร้องเท่านั้น เช่นกรณี ดังต่อไปนี้

(๑) เป็นเพียงการแสดงความคิดเห็นหรือการคาดการณ์ล่วงหน้าของผู้ร้องเท่านั้น ไม่ปรากฏว่ามีการกระทำอื่นใดที่เป็นการละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของผู้ร้องตามที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้ เช่น คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓/๒๕๖๐ ที่ ๑๔/๒๕๖๐ ที่ ๓๓/๒๕๖๐ ที่ ๓๗/๒๕๖๐ ที่ ๓๘/๒๕๖๐ ที่ ๔๕/๒๕๖๐ ที่ ๕๘/๒๕๖๐ ที่ ๙/๒๕๖๒ ที่ ๑๐/๒๕๖๒ ที่ ๑๓/๒๕๖๒ ที่ ๑๙/๒๕๖๒ ที่ ๒๒/๒๕๖๒ ที่ ๒๘/๒๕๖๒ ที่ ๒๙/๒๕๖๒ ที่ ๓๐/๒๕๖๒ ที่ ๓๑/๒๕๖๒ ที่ ๓๔/๒๕๖๒ ที่ ๔๒/๒๕๖๒ ที่ ๔๔/๒๕๖๒ ที่ ๔๕/๒๕๖๒ ที่ ๔๖/๒๕๖๒ ที่ ๔๘/๒๕๖๒ ที่ ๔๙/๒๕๖๒ ที่ ๕๐/๒๕๖๒ ที่ ๕๑/๒๕๖๒ ที่ ๕๒/๒๕๖๒ ที่ ๖๒/๒๕๖๒ ที่ ๗/๒๕๖๓ ที่ ๘/๒๕๖๓ ที่ ๙/๒๕๖๓ ที่ ๑๐/๒๕๖๓ ที่ ๑๑/๒๕๖๓ ที่ ๑๔/๒๕๖๓ ที่ ๑๘/๒๕๖๓ ที่ ๒๐/๒๕๖๓ ที่ ๒๑/๒๕๖๓ ที่ ๒๒/๒๕๖๓ ที่ ๒๓/๒๕๖๓ ที่ ๒๗/๒๕๖๓ ที่ ๒๘/๒๕๖๓ ที่ ๓๑/๒๕๖๓ ที่ ๔๔/๒๕๖๓ ที่ ๔๗/๒๕๖๓ ที่ ๕๕/๒๕๖๓ ที่ ๑๒/๒๕๖๔ ที่ ๒๒/๒๕๖๔ ที่ ๓๙/๒๕๖๔ ที่ ๕๐/๒๕๖๔ ที่ ๕๓/๒๕๖๔ ที่ ๔๒/๒๕๖๗ ที่ ๔๙/๒๕๖๗ ที่ ๑/๒๕๖๘ ที่ ๖/๒๕๖๘ ที่ ๘/๒๕๖๘ ที่ ๑๕/๒๕๖๘ ที่ ๒๐/๒๕๖๘ ที่ ๒๓/๒๕๖๘ ที่ ๒๔/๒๕๖๘ ที่ ๒๕/๒๕๖๘ ที่ ๓๓/๒๕๖๘ ที่ ๓๔/๒๕๖๘ ที่ ๙๐/๒๕๖๘ ที่ ๑๐๕/๒๕๖๘ และที่ ๑๐๕/๒๕๖๘

(๒) เป็นเพียงการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เช่น คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๔/๒๕๖๕ ที่ ๑๕/๒๕๖๕ ที่ ๕๔/๒๕๖๕ ที่ ๖๘/๒๕๖๕ ที่ ๑๔/๒๕๖๖ ที่ ๑๕/๒๕๖๖ ที่ ๑๗/๒๕๖๖

๑.๔ เป็นเพียงการแสดงความประสงค์ที่จะให้ศาลรัฐธรรมนูญตีความแปลความ อธิบายความหมาย หรือตอบข้อสงสัย ซึ่งมีลักษณะเป็นการหารือ เช่น คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔๒/๒๕๖๐ ที่ ๓๘/๒๕๖๑ ที่ ๕๓/๒๕๖๑ และที่ ๕๔/๒๕๖๒

๑.๕ เป็นการกระทำของหน่วยงานของรัฐในการนำเงินตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณมาจ่ายเป็นค่าเงินทุนเลี้ยงชีพตามกฎหมายให้แก่ผู้ร้องตามสิทธิ เช่น คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๕๗/๒๕๖๐

๑.๖ เป็นเพียงการขอความเป็นธรรม โดยไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่าผู้ร้องได้ถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้อย่างไร มาตราใด เช่น คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๓/๒๕๖๑ และที่ ๔๐/๒๕๖๑

๑.๗ เป็นเพียงความล่าช้าในการดำเนินการของหน่วยงานของรัฐ และการที่ไม่ได้แจ้งผลความคืบหน้าให้ผู้ร้องทราบเท่านั้น ยังมีใช้การกระทำอันจะเป็นการละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของผู้ร้องตามที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้ เช่น คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๙/๒๕๖๐

๑.๘ เป็นเพียงความประสงค์จะให้หน่วยงานของรัฐปฏิบัติต่อตนเหมือนดังที่ปฏิบัติต่อบุคคลอื่น ตามหลักความเสมอภาคยังมีใช้การกระทำอันจะเป็นการละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของผู้ร้อง แต่การที่บุคคลใดจะกล่าวอ้างเพื่อเรียกร้องให้ปฏิบัติต่อตนเป็นอย่างเดียวกันกับบุคคลอื่นตามหลักความเสมอภาคนั้นจะต้องเป็นกรณีที่ถูกปฏิบัติมีสิทธิโดยชอบด้วยกฎหมายแล้วไม่ได้รับสิทธินั้น ได้แก่ คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๒/๒๕๖๐ และที่ ๖/๒๕๖๒

๑.๙ เป็นการดำเนินการในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เช่น คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔๘/๒๕๖๐ (การดำเนินคดีของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการไม่ชอบด้วยกฎหมาย) คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๑/๒๕๖๑ (การแจ้งข้อกล่าวหาของเจ้าพนักงานตำรวจและการสั่งฟ้องคดีของพนักงานอัยการต่อศาลยุติธรรมไม่ชอบด้วยกฎหมาย) และคำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๓/๒๕๖๑ (การกระทำของเจ้าพนักงานตำรวจขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ)

๑.๑๐ เป็นกรณีการขอให้ตรวจสอบเกี่ยวกับการกระทำขัดหรือแย้งต่อพระราชบัญญัติหรือประมวลกฎหมาย ได้แก่ คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๕๓/๒๕๖๑ ที่ ๕๗/๒๕๖๑ และที่ ๑๖/๒๕๖๔

๑.๑๑ ไม่ได้อธิบายแสดงเหตุผลว่าการกระทำความผิดกล่าวละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ร้องและขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญอย่างไร ได้แก่ คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๔/๒๕๖๒

๑.๑๒ เป็นกรณีที่ผู้ร้องยื่นคำร้องต่อผู้ตรวจการแผ่นดินตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๑ ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗ (๔) และมาตรา ๔๕ มิใช่การยื่นคำร้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๓ เช่น คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔๖/๒๕๖๔

๑.๑๓ มิใช่กรณีขอให้วินิจฉัยว่าผู้ร้องเป็นผู้ถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพโดยตรงและได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหาย หรืออาจจะเดือดร้อนหรือเสียหายโดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้อันเนื่องจากการถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพนั้นหรือไม่ เช่น คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๕๖/๒๕๖๕

๑.๑๔ เป็นกรณีการโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายมิได้ดำเนินการปรับปรุงให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๗๗ เป็นบทบัญญัติในหมวดว่าด้วยแนวนโยบายแห่งรัฐมิใช่กรณีที่จะละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้ เช่น คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๖๔/๒๕๖๕

๒. กรณีเป็นการกระทำของรัฐบาล (acte de gouvernement) ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๗ (๑) เช่นกรณีดังต่อไปนี้

การกระทำทางรัฐบาล เป็นการกระทำที่มีลักษณะเป็นการใช้อำนาจทางการเมืองดำเนินการเพื่อรักษาไว้ซึ่งการดำรงอยู่ของรัฐ การวางนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดิน ตลอดจนการกระทำในส่วนที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างคณะรัฐมนตรีกับรัฐสภา^{๑๐} เช่น คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๔/๒๕๔๖ ที่ ๓๕/๒๕๖๒ ที่ ๕๒/๒๕๖๖ และที่ ๒๘/๒๕๖๘

๓. กรณีที่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญได้กำหนดกระบวนการร้องหรือผู้มีสิทธิขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยไว้เป็นการเฉพาะแล้วตามเงื่อนไขที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๗ (๒) กำหนดไว้ ซึ่งมี ๒ กรณีหลัก คือ

กรณีที่ ๑ รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญได้กำหนดกระบวนการร้องไว้เป็นการเฉพาะแล้ว ไม่ว่าจะคดีนั้นจะอยู่ในอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลอื่น ดังเช่น การใช้สิทธิของคู่ความโต้แย้งบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดรัฐธรรมนูญผ่านช่องทางคดีที่อยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลยุติธรรม ศาลปกครองหรือศาลทหาร ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ หรือผ่านทางผู้ตรวจการแผ่นดินตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๑ (๑) หรือกรณีมิใช่คดีรัฐธรรมนูญที่เป็นการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมทางปกครองหรือคดีปกครองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๙๗ หรือเป็นการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมทางแพ่งหรือทางอาญาที่อยู่ในอำนาจของศาลยุติธรรมตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๙๔

กรณีที่ ๒ รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญได้กำหนดผู้มีสิทธิขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยไว้เป็นการเฉพาะแล้วอันเป็นกรณีคดีรัฐธรรมนูญแต่ละประเภทที่กำหนดตัวบุคคลหรือผู้มีสิทธิยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยไว้เป็นการเฉพาะแล้ว ดังเช่น การตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างกฎหมายหรือการโต้แย้งกระบวนการตรากฎหมายซึ่งรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ มาตรา ๑๓๒ และมาตรา ๑๔๘ กำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภารวมกันมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาส่งความเห็นต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา หรือประธานรัฐสภา แล้วแต่กรณีหรือนายกรัฐมนตรีเป็นผู้ส่งความเห็นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย เป็นต้น สรุปแนวคำสั่งของศาลรัฐธรรมนูญทั้งก่อนและหลังที่กฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญมีผลใช้บังคับ ดังนี้

๓.๑ เป็นกรณีที่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญได้กำหนดกระบวนการร้องหรือผู้มีสิทธิขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยไว้เป็นการเฉพาะแล้ว เช่น คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่

^{๑๐} วรเจตน์ ภาคีรัตน์, คำสอนว่าด้วยรัฐและหลักกฎหมายมหาชน ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์อ่านกฎหมาย, 2564.

๓/๒๕๖๓ ที่ ๙๓/๒๕๖๓ ที่ ๓๗/๒๕๖๓ ที่ ๘๐/๒๕๖๓ ที่ ๘๓/๒๕๖๓ ที่ ๑๐/๒๕๖๔ ที่ ๔๐/๒๕๖๔ ที่ ๓๖/๒๕๖๔ ที่ ๔๘/๒๕๖๔ ที่ ๕๓/๒๕๖๔ ที่ ๖๒/๒๕๖๔ ที่ ๗๕/๒๕๖๔ ที่ ๘๔/๒๕๖๔ ที่ ๙๐/๒๕๖๔ ที่ ๙๑/๒๕๖๔ ที่ ๙๒/๒๕๖๔ ที่ ๙๔/๒๕๖๔ ที่ ๙๕/๒๕๖๔ ที่ ๑๐๕/๒๕๖๔ ที่ ๙๕/๒๕๖๔ ที่ ๑/๒๕๖๕ ที่ ๒/๒๕๖๕ ที่ ๔/๒๕๖๕ ที่ ๖/๒๕๖๕ ที่ ๙/๒๕๖๕ ที่ ๑๖/๒๕๖๕ ที่ ๑๗/๒๕๖๕ ที่ ๒๐/๒๕๖๕ ที่ ๒๑/๒๕๖๕ ที่ ๒๓/๒๕๖๕ ที่ ๒๔/๒๕๖๕ ที่ ๒๕/๒๕๖๕ ที่ ๒๘/๒๕๖๕ ที่ ๒๙/๒๕๖๕ ที่ ๓๐/๒๕๖๕ ที่ ๓๒/๒๕๖๕ ที่ ๓๓/๒๕๖๕ และที่ ๓๖/๒๕๖๕

๓.๒ เป็นกรณีการขอให้ศาลรัฐธรรมนูญตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ประกาศใช้บังคับแล้ว ซึ่งรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ได้กำหนดการใช้สิทธิในการยื่นคำร้องไว้เป็นการเฉพาะแล้วโดยการใช้สิทธิทางศาลตามมาตรา ๒๑๒ และการใช้สิทธิทางผู้ตรวจการแผ่นดินตามมาตรา ๒๓๑ (๑) เช่น คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔/๒๕๖๐ ที่ ๕/๒๕๖๐ ที่ ๗/๒๕๖๐ ที่ ๘/๒๕๖๐ ที่ ๑๐/๒๕๖๐ ที่ ๑๒/๒๕๖๐ ที่ ๑๓/๒๕๖๐ ที่ ๑๘/๒๕๖๐ ที่ ๒๐/๒๕๖๐ ที่ ๒๒/๒๕๖๐ ที่ ๒๓/๒๕๖๐ ที่ ๒๙/๒๕๖๐ ที่ ๓๐/๒๕๖๐ ที่ ๓๔/๒๕๖๐ ที่ ๓๕/๒๕๖๐ ที่ ๓๗/๒๕๖๐ ที่ ๓๘/๒๕๖๐ ที่ ๔๑/๒๕๖๐ ที่ ๔๒/๒๕๖๐ ที่ ๔๓/๒๕๖๐ ที่ ๔๙/๒๕๖๐ ที่ ๕๐/๒๕๖๐ ที่ ๕๑/๒๕๖๐ ที่ ๕๒/๒๕๖๐ ที่ ๕๖/๒๕๖๐ ที่ ๕๘/๒๕๖๐ ที่ ๒/๒๕๖๑ ที่ ๔/๒๕๖๑ ที่ ๕/๒๕๖๑ ที่ ๖/๒๕๖๑ ที่ ๗/๒๕๖๑ ที่ ๘/๒๕๖๑ ที่ ๙/๒๕๖๑ ที่ ๑๐/๒๕๖๑ ที่ ๑๑/๒๕๖๑ ที่ ๑๘/๒๕๖๑ ที่ ๑๙/๒๕๖๑ ที่ ๒๐/๒๕๖๑ ที่ ๓๖/๒๕๖๑ ที่ ๔๔/๒๕๖๑ ที่ ๔๗/๒๕๖๑ ที่ ๑๖/๒๕๖๔ ที่ ๓๐/๒๕๖๔ ที่ ๕๐/๒๕๖๔ ที่ ๘/๒๕๖๕ ที่ ๑๔/๒๕๖๕ ที่ ๑๘/๒๕๖๕ ที่ ๖๘/๒๕๖๕ ที่ ๒/๒๕๖๖ ที่ ๖/๒๕๖๖ ที่ ๗/๒๕๖๖ ที่ ๑๐/๒๕๖๖ ที่ ๑๔/๒๕๖๖ ที่ ๑๕/๒๕๖๖ ที่ ๑๗/๒๕๖๖ ที่ ๒๐/๒๕๖๖ ที่ ๒๒/๒๕๖๖ ที่ ๔๔/๒๕๖๖ ที่ ๔๕/๒๕๖๖ ที่ ๔๗/๒๕๖๖ ที่ ๔๙/๒๕๖๖ ที่ ๕๐/๒๕๖๖ ที่ ๕๕/๒๕๖๖ ที่ ๑/๒๕๖๗ ที่ ๗/๒๕๖๗ ที่ ๑๐/๒๕๖๗ ที่ ๓๗/๒๕๖๗ ที่ ๓๙/๒๕๖๗ ที่ ๔๒/๒๕๖๗ ที่ ๕๕/๒๕๖๗ ที่ ๖๓/๒๕๖๗ ที่ ๗๑/๒๕๖๗ ที่ ๗๖/๒๕๖๗ ที่ ๘๑/๒๕๖๗ ที่ ๘๓/๒๕๖๗ ที่ ๒/๒๕๖๘ ที่ ๑๘/๒๕๖๘ ที่ ๒๓/๒๕๖๘ ที่ ๒๕/๒๕๖๘ ที่ ๓๐/๒๕๖๘ ที่ ๓๑/๒๕๖๘ ที่ ๓๓/๒๕๖๘ ที่ ๓๔/๒๕๖๘ ที่ ๔๐/๒๕๖๘ ที่ ๔๒/๒๕๖๘ ที่ ๖๖/๒๕๖๘ ที่ ๘๙/๒๕๖๘ ที่ ๙๑/๒๕๖๘ ที่ ๙๔/๒๕๖๘ ที่ ๙๕/๒๕๖๘ ที่ ๑๐๒/๒๕๖๘ ที่ ๑๒๐/๒๕๖๘ ที่ ๑๒๑/๒๕๖๘ และที่ ๑๓๑/๒๕๖๘

ข้อสังเกต ศาลรัฐธรรมนูญได้ตีความภายใต้รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ว่า คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญมีสถานะบังคับใช้เป็นกฎหมายที่ศาลรัฐธรรมนูญสามารถตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายได้ เช่น คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๙/๒๕๖๐ ที่ ๕๘/๒๕๖๐ ที่ ๔/๒๕๖๑ ที่ ๕/๒๕๖๑ ที่ ๖/๒๕๖๑ ที่ ๗/๒๕๖๑ ที่ ๘/๒๕๖๑ ที่ ๙/๒๕๖๑ ที่ ๑๐/๒๕๖๑ ที่ ๑๑/๒๕๖๑ ที่ ๑๘/๒๕๖๑ และที่ ๑๙/๒๕๖๑

๓.๓ เป็นกรณีการขอให้ศาลรัฐธรรมนูญตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างกฎหมายหรือการโต้แย้งกระบวนการตรากฎหมาย ซึ่งรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ มาตรา ๑๓๒ และมาตรา ๑๔๘ ได้บัญญัติกระบวนการร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยไว้เป็นการเฉพาะแล้ว เช่น คำสั่ง

ศาลรัฐธรรมนูญที่ ๖/๒๕๖๐ ที่ ๑๑/๒๕๖๐ ที่ ๒๔/๒๕๖๐ ที่ ๒๕/๒๕๖๐ ที่ ๒๗/๒๕๖๐ ที่ ๓๔/๒๕๖๐ ที่ ๓๘/๒๕๖๐ ที่ ๕๐/๒๕๖๐ ที่ ๒๗/๒๕๖๑ ที่ ๓๓/๒๕๖๑ ที่ ๓๔/๒๕๖๑ ที่ ๓๖/๒๕๖๑ ที่ ๔๖/๒๕๖๑ ที่ ๔๘/๒๕๖๑ ที่ ๕๐/๒๕๖๑ ที่ ๓๙/๒๕๖๒ ที่ ๖๒/๒๕๖๕ ที่ ๑๗/๒๕๖๖ และที่ ๒๗/๒๕๖๖

๓.๔ เป็นกรณีการขอให้ตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายที่ได้มีสถานะเป็น “บทบัญญัติแห่งกฎหมาย” ที่ตราขึ้นโดยฝ่ายนิติบัญญัติตามความหมายของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๘ วรรคหนึ่ง หรือกรณีเป็นการโต้แย้งคำสั่งทางปกครอง เช่น คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔๐/๒๕๖๐ ที่ ๔๖/๒๕๖๐ ที่ ๑๗/๒๕๖๑ ที่ ๒๕/๒๕๖๑ ที่ ๓๓/๒๕๖๑ ที่ ๓๙/๒๕๖๑ ที่ ๔๗/๒๕๖๑ ที่ ๑๒/๒๕๖๒ ที่ ๕๓/๒๕๖๒ ที่ ๖๖/๒๕๖๒ ที่ ๑/๒๕๖๓ ที่ ๘/๒๕๖๓ ที่ ๒๐/๒๕๖๔ ที่ ๔๙ - ๕๐/๒๕๖๓ ที่ ๓๑/๒๕๖๔ ที่ ๕/๒๕๖๕ ที่ ๓๒/๒๕๖๕ ที่ ๕๘/๒๕๖๖ และที่ ๕๙/๒๕๖๖

๓.๕ เป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐ เช่นกรณีดังต่อไปนี้

(๑) กรณีละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติหรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าเกินสมควร ได้แก่ คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๕๓/๒๕๖๐

(๒) กรณีการโต้แย้งเกี่ยวกับการกระทำของหน่วยงานทางปกครองหรือหน่วยงานของรัฐกระทำการไม่ชอบด้วยกฎหมาย เช่น คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๐/๒๕๖๒ ที่ ๕๙/๒๕๖๒ ที่ ๖๘/๒๕๖๒ ที่ ๒๙/๒๕๖๓ ที่ ๓๐/๒๕๖๓ ที่ ๓๙/๒๕๖๓ ที่ ๔๒/๒๕๖๓ และที่ ๔๖/๒๕๖๓

(๓) กรณีเป็นการปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจทางปกครองของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ผู้ร้องสามารถใช้สิทธิอุทธรณ์หรือฟ้องร้องไปยังองค์กรตุลาการที่มีเขตอำนาจหรืออาจดำเนินการตามที่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายอื่นบัญญัติไว้ (เป็นกระบวนการยุติธรรมทางปกครองแพ่งหรือทางอาญา) เช่น คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔/๒๕๖๔ ที่ ๓๑/๒๕๖๔ ที่ ๓๓/๒๕๖๔ ที่ ๔๗/๒๕๖๔ ที่ ๔๙/๒๕๖๔ ที่ ๕๒/๒๕๖๔ ที่ ๕๔/๒๕๖๔ ที่ ๘/๒๕๖๕ ที่ ๙/๒๕๖๕ ที่ ๒๗/๒๕๖๕ ที่ ๓๕/๒๕๖๕ ที่ ๔๔/๒๕๖๕ ที่ ๗๓/๒๕๖๕ ที่ ๘๐/๒๕๖๕ ที่ ๘/๒๕๖๖ ที่ ๒๑/๒๕๖๖ และที่ ๒๙/๒๕๖๖

๓.๖ เป็นกรณีการขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยเกี่ยวกับการฟ้องร้องหน่วยงานของรัฐตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๑ ที่ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๕ ได้แก่ คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๕๘/๒๕๖๒ ที่ ๔๗/๒๕๖๔ ที่ ๔๘/๒๕๖๔ ที่ ๔๙/๒๕๖๔ และที่ ๕๘/๒๕๖๔

๓.๗ กรณีเป็นการใช้อำนาจตามกฎหมาย หากมีผลกระทบต่อสถานะภาพของสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคล ผู้ร้องสามารถใช้สิทธิในกระบวนการยุติธรรมต่อศาลอื่นได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วรรคสาม เช่น คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๗/๒๕๖๔ ที่ ๒๓/๒๕๖๔ ที่ ๒๖/๒๕๖๔ ที่ ๒๘/๒๕๖๔ ที่ ๓๒/๒๕๖๔ ที่ ๔๑/๒๕๖๔ ที่ ๔๒/๒๕๖๔ ที่ ๔๓/๒๕๖๔ ที่ ๔๔/๒๕๖๔ ที่ ๔๕/๒๕๖๔ ที่ ๕๘/๒๕๖๔ ที่ ๑๑/๒๕๖๕ ที่ ๔๙/๒๕๖๕ ที่ ๕๓/๒๕๖๕ ที่ ๗๙/๒๕๖๕ ที่ ๒๔/๒๕๖๖

ที่ ๒๗/๒๕๖๖ ที่ ๓๓/๒๕๖๖ ที่ ๓๗/๒๕๖๖ ที่ ๓๖/๒๕๖๘ ที่ ๓๘/๒๕๖๖ ที่ ๔๓/๒๕๖๖
 ที่ ๕๕/๒๕๖๖ ที่ ๙๒/๒๕๖๗ ที่ ๔/๒๕๖๗ ที่ ๑๒/๒๕๖๗ ที่ ๑๗/๒๕๖๗ ที่ ๒๒/๒๕๖๗
 ที่ ๒๔/๒๕๖๗ ที่ ๒๕/๒๕๖๗ ที่ ๓๔/๒๕๖๗ ที่ ๔๓/๒๕๖๗ ที่ ๔๔/๒๕๖๗ ที่ ๔๕/๒๕๖๗
 ที่ ๔๖/๒๕๖๗ ที่ ๕๑/๒๕๖๗ ที่ ๕๒/๒๕๖๗ ที่ ๕๓/๒๕๖๗ ที่ ๕๔/๒๕๖๗ ที่ ๖๒/๒๕๖๗
 ที่ ๗๕/๒๕๖๗ ที่ ๗๖/๒๕๖๗ ที่ ๗๗/๒๕๖๗ ที่ ๘๐/๒๕๖๗ ที่ ๘๒/๒๕๖๗ ที่ ๘๔/๒๕๖๗
 ที่ ๘๕/๒๕๖๗ ที่ ๘๗/๒๕๖๗ ที่ ๙๓/๒๕๖๗ ที่ ๒/๒๕๖๘ ที่ ๑๐/๒๕๖๘ ที่ ๔๘/๒๕๖๘
 ที่ ๖๒/๒๕๖๘ ที่ ๘๙/๒๕๖๘ ที่ ๖๙/๒๕๖๗ ที่ ๙๒/๒๕๖๗ ที่ ๒/๒๕๖๘ ที่ ๗/๒๕๖๘
 ที่ ๔๐/๒๕๖๘ ที่ ๕๓/๒๕๖๘ ที่ ๕๙/๒๕๖๘ ที่ ๗๑/๒๕๖๕ ที่ ๗๔/๒๕๖๘ ที่ ๗๕/๒๕๖๘
 ที่ ๘๑/๒๕๖๘ ที่ ๘๔/๒๕๖๘ ที่ ๘๖/๒๕๖๘ ที่ ๘๗/๒๕๖๘ ที่ ๘๙/๒๕๖๘ ที่ ๙๔/๒๕๖๘
 ที่ ๑๐๒/๒๕๖๘ ที่ ๑๒๐/๒๕๖๘ และที่ ๑๒๙/๒๕๖๘

ข้อสังเกต เมื่อพิจารณาจากแนวคำสั่งของศาลรัฐธรรมนูญจะเห็นได้ชัดเจนว่า กรณีการโต้แย้งการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งผู้ร้องสามารถใช้สิทธิในกระบวนการยุติธรรมต่อศาลอื่นได้ เป็นกรณีข้อยกเว้นของกฎหมายวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญที่ผู้ร้องไม่สามารถยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ตามมาตรา ๔๗ (๒)

๓.๘ การไม่ได้รับเงินช่วยเหลือจากการดำเนินโครงการ “ม. ๓๓ เรารักกัน” เพื่อช่วยเหลือเยียวยา และลดค่าครองชีพให้ประชาชนที่เป็นผู้ประกันตน อันเนื่องมาจากสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ เป็นโครงการตามมติคณะรัฐมนตรี กรณีความรับผิดชอบอื่นของหน่วยงานทางปกครองอันเกิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมายที่อยู่ในอำนาจพิจารณาของศาลอื่น เช่น คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๕๗/๒๕๖๔

๓.๙ กรณีเป็นการขอให้ตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๖ มาตรา ๒๕๕ และมาตรา ๒๕๖ บัญญัติกระบวนการร้องหรือผู้มีสิทธิขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยไว้เป็นการเฉพาะแล้ว เช่น คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘/๒๕๖๕

๓.๑๐ กรณีเป็นการขอให้ตรวจสอบความเป็นนายกรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๘ ประกอบมาตรา ๒๖๔ เช่น คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔๖/๒๕๖๕ และกรณีขอให้พิจารณาวินิจฉัยคุณสมบัติของผู้ถูกร้องซึ่งเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองว่ามีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ เช่น คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๗๗/๒๕๖๕

๔. กรณีกฎหมายบัญญัติขั้นตอนและวิธีการไว้เป็นการเฉพาะและยังมิได้ดำเนินการตามขั้นตอนหรือวิธีการนั้นครบถ้วนตามเงื่อนไขที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๗ (๓) ดังนี้

(๑) กรณีที่กฎหมายบัญญัติให้ใช้สิทธิตามกระบวนการยุติธรรม เช่น คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๖๒/๒๕๖๑ และที่ ๓๒/๒๕๖๒

(๒) กรณีการขอให้ศาลรัฐธรรมนูญตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายลำดับรอง เช่น คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๖๔/๒๕๖๑ และที่ ๑/๒๕๖๒

(๓) กรณีโต้แย้งการกระทำฐานเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐประพฤติดนโดยมิชอบ เช่น คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๕/๒๕๖๓ ที่ ๑๗/๒๕๖๓ ที่ ๒๔/๒๕๖๓ และที่ ๒๕/๒๕๖๓

(๔) กรณีอื่นๆ เช่น คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๘/๒๕๖๒ ที่ ๓/๒๕๖๓ ที่ ๔๕/๒๕๖๓ ที่ ๑๘/๒๕๖๖ และที่ ๔๔/๒๕๖๖

ข้อสังเกต หากพิจารณาแนวคำสั่งของศาลรัฐธรรมนูญ จะเห็นได้ว่า เหตุผลที่ศาลไม่รับคำร้องเนื่องจากเป็นกรณีที่ผู้ร้องสามารถไปใช้สิทธิตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ทางแพ่ง หรือทางปกครอง หรือเป็นกรณีที่ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายลำดับรองนั้น ในระยะเริ่มแรกของการบังคับใช้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ ยังคงไม่ชัดเจนหรือแน่นอนเนื่องจากศาลให้เหตุผลที่ไม่รับคำร้องว่าเป็นกรณีมาตรา ๔ (๒) บางแนวคำสั่งศาลรัฐธรรมนูญให้เหตุผลที่ไม่รับคำร้องว่าเป็นกรณีมาตรา ๔๗ (๓) แต่แนวคำสั่งศาลรัฐธรรมนูญส่วนใหญ่หรือในปัจจุบันศาลเห็นว่ากรณีดังกล่าวเป็นกรณีต้องตามมาตรา ๔๗ (๒) ศาลเริ่มเปลี่ยนแนวการวินิจฉัยตั้งแต่คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓๐/๒๕๖๓ (โต้แย้งเจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบและเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียน) และคำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔๖/๒๕๖๓ (โต้แย้งเจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบในการออกโฉนดที่ดินให้แก่ผู้ขอออกโฉนดที่ดิน) เป็นต้นมา อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันยังพบว่ากรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจตามพระราชบัญญัติและมีการโต้แย้งการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งผู้ร้องอาจใช้สิทธิในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ทางแพ่ง หรือทางปกครองได้ ศาลได้ใช้เหตุผลที่ไม่รับคำร้องว่าเป็นกรณีมาตรา ๔๗ (๓) อยู่ ดังเช่นคำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘/๒๕๖๖ และที่ ๔๔/๒๕๖๖ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าเป็นกรณีที่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญได้กำหนดกระบวนการร้องไว้เป็นการเฉพาะแล้วตามมาตรา ๔๗ (๒) ซึ่งผู้ร้องสามารถยื่นคำร้องหรือคำฟ้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจนั่นเอง จะเห็นได้ว่ามีประเด็นปัญหาการบังคับใช้ระหว่างบทบัญญัติมาตรา ๔๗ (๒) และ (๓) ที่อาจมีความซ้ำซ้อนกันอยู่ ซึ่งในอนาคตหากมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายควรที่จะนำทั้งสองอนุमतรดังกล่าวมารวมด้วยกันเพื่อไม่ให้มีประเด็นปัญหาการตีความต่อไป

๕. กรณีเป็นเรื่องที่อยู่ในระหว่างการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลอื่นหรือเรื่องที่ศาลอื่นมีคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุดแล้วตามเงื่อนไขที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๗ (๔) กำหนดไว้

(๑) กรณีเป็นเรื่องที่อยู่ในระหว่างการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลอื่น เช่น คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๙/๒๕๖๑ ที่ ๓๕/๒๕๖๑ ที่ ๔๓/๒๕๖๑ ที่ ๕๖/๒๕๖๑ ที่ ๕๘/๒๕๖๑ ที่ ๖๓/๒๕๖๑ ที่ ๕๖/๒๕๖๒ ที่ ๖๔/๒๕๖๒ ที่ ๒๖/๒๕๖๓ ที่ ๓๗/๒๕๖๓ ที่ ๔๓/๒๕๖๓ ที่ ๕/๒๕๖๔ ที่ ๒๑/๒๕๖๔ ที่ ๓๕/๒๕๖๔ ที่ ๓/๒๕๖๕ ที่ ๗/๒๕๖๕ ที่ ๑๖/๒๕๖๕ ที่ ๗/๒๕๖๖ ที่ ๑๖/๒๕๖๖ ที่ ๑๙/๒๕๖๖ ที่ ๓๙/๒๕๖๗ ที่ ๕๔/๒๕๖๗ ที่ ๑๑/๒๕๖๘ ที่ ๘๕/๒๕๖๘ และที่ ๑๒๘/๒๕๖๘

(๒) กรณีเป็นเรื่องที่ศาลอื่นมีคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุดแล้ว เช่น คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๒/๒๕๖๑ ที่ ๕๙/๒๕๖๑ ที่ ๖๑/๒๕๖๑ ที่ ๖๖/๒๕๖๑ ที่ ๑/๒๕๖๒ ที่ ๔/๒๕๖๒ ที่ ๕/๒๕๖๒ ที่ ๗/๒๕๖๒ ที่ ๘/๒๕๖๒ ที่ ๑๕/๒๕๖๒ ที่ ๑๘/๒๕๖๒ ที่ ๒๗/๒๕๖๒ ที่ ๔๐/๒๕๖๒

ที่ ๔๑/๒๕๖๒ ที่ ๖๐/๒๕๖๒ ที่ ๖๑/๒๕๖๒ ที่ ๒/๒๕๖๓ ที่ ๔/๒๕๖๓ ที่ ๑๖/๒๕๖๓ ที่ ๑๗/๒๕๖๓ ที่ ๓๗/๒๕๖๓ ที่ ๔๓/๒๕๖๓ ที่ ๕๗/๒๕๖๓ ที่ ๖๖/๒๕๖๓ ที่ ๗๐/๒๕๖๓ ที่ ๗๑/๒๕๖๓ ที่ ๑๗/๒๕๖๔ ที่ ๒๔/๒๕๖๔ ที่ ๒๕/๒๕๖๔ ที่ ๓๐/๒๕๖๔ ที่ ๓๔/๒๕๖๔ ที่ ๓๖/๒๕๖๔ ที่ ๓๘/๒๕๖๔ ที่ ๕๖/๒๕๖๔ ที่ ๑๐/๒๕๖๕ ที่ ๑๒/๒๕๖๕ ที่ ๒๑/๒๕๖๕ ที่ ๓๑/๒๕๖๕ ที่ ๑๔/๒๕๖๖ ที่ ๒๕/๒๕๖๖ ที่ ๒๖/๒๕๖๖ ที่ ๓๒/๒๕๖๖ ที่ ๓๔/๒๕๖๖ ที่ ๔๒/๒๕๖๖ ที่ ๔๘/๒๕๖๖ ที่ ๕๐/๒๕๖๖ ที่ ๕๖/๒๕๖๖ ที่ ๖๑/๒๕๖๖ ที่ ๔๒/๒๕๖๘ ที่ ๙๙/๒๕๖๘ ที่ ๑๐๕/๒๕๖๘ ที่ ๑๐๖/๒๕๖๘ ที่ ๑๑๔/๒๕๖๘ ที่ ๑๑๗/๒๕๖๘ ที่ ๑๑๙/๒๕๖๘ ที่ ๑๒๑/๒๕๖๘ ที่ ๑๒๖/๒๕๖๘ ทั้งนี้ มีกรณีศาลรัฐธรรมนูญได้ให้เหตุผลเรื่องความเป็นอิสระของผู้พิพากษาและตุลาการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๘ วรรคสอง มาประกอบกรณีนี้ด้วยว่ากรณีที่เป็นการใช้อำนาจของผู้พิพากษา หรือตุลาการที่มีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๘ วรรคสอง ประกอบกับกรณีเป็นเรื่องที่ศาลอื่นมีคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุดแล้ว เช่น คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๕/๒๕๖๗ ที่ ๖/๒๕๖๗ ที่ ๑๓/๒๕๖๗ ที่ ๑๘/๒๕๖๗ ที่ ๒๘/๒๕๖๗ ที่ ๓๕/๒๕๖๗ ที่ ๓๗/๒๕๖๗ ที่ ๓๘/๒๕๖๗ ที่ ๕๗/๒๕๖๗ ที่ ๖๔/๒๕๖๗ ที่ ๖๖/๒๕๖๗ ที่ ๖๗/๒๕๖๗ ที่ ๗๒/๒๕๖๗ ที่ ๗๘/๒๕๖๗ ที่ ๙๒/๒๕๖๗ ที่ ๓/๒๕๖๘ ที่ ๑๔/๒๕๖๘ ที่ ๑๖/๒๕๖๘ ที่ ๒๒/๒๕๖๘ ที่ ๔๕/๒๕๖๘ ที่ ๔๖/๒๕๖๘ ที่ ๕๗/๒๕๖๘ ที่ ๗๓/๒๕๖๘ ที่ ๙๗/๒๕๖๘ ที่ ๑๐๑/๒๕๖๘ ที่ ๑๐๓/๒๕๖๘ ที่ ๑๒๗/๒๕๖๘

(๓) กรณีเป็นเรื่องที่อยู่ระหว่างการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลอื่น หรือศาลอื่นมีคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุดแล้ว เช่น คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๓/๒๕๖๑ ที่ ๒๘/๒๕๖๑ ที่ ๕๓/๒๕๖๑ ที่ ๕๔/๒๕๖๒ ที่ ๓๔/๒๕๖๓ ที่ ๓๖/๒๕๖๓ ที่ ๖๐/๒๕๖๓ ที่ ๑๓/๒๕๖๔ ที่ ๖๐/๒๕๖๔ ที่ ๑๐/๒๕๖๖ ที่ ๑๑/๒๕๖๖ ที่ ๒๘/๒๕๖๖ ที่ ๔๖/๒๕๖๖ ที่ ๔๗/๒๕๖๖ ที่ ๓/๒๕๖๗ ที่ ๙/๒๕๖๗ ที่ ๑๑/๒๕๖๗ ที่ ๑๖/๒๕๖๗ ที่ ๒๔/๒๕๖๗ ที่ ๗๓/๒๕๖๗ ที่ ๗๙/๒๕๖๗ ที่ ๘๖/๒๕๖๗ ที่ ๙๐/๒๕๖๗ ที่ ๔/๒๕๖๘ ที่ ๕/๒๕๖๘ ที่ ๓๑/๒๕๖๘ ที่ ๔๗/๒๕๖๘ ที่ ๗๙/๒๕๖๘ ที่ ๘๐/๒๕๖๘ ที่ ๑๐๔/๒๕๖๘ ที่ ๑๒๔/๒๕๖๘ และที่ ๑๓๑/๒๕๖๘ ทั้งนี้ มีกรณีศาลรัฐธรรมนูญได้ให้เหตุผลเรื่องความเป็นอิสระของผู้พิพากษาและตุลาการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๘ วรรคสอง มาประกอบกรณีนี้ด้วยว่ากรณีเป็นการใช้อำนาจของผู้พิพากษาหรือตุลาการที่มีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๘ วรรคสอง ประกอบกับกรณีเป็นเรื่องที่อยู่ระหว่างการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลอื่น หรือเรื่องที่ศาลอื่นมีคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุด เช่น คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๖/๒๕๖๖ ที่ ๒๘/๒๕๖๖ ที่ ๓๐/๒๕๖๖ ที่ ๓๕/๒๕๖๖ ที่ ๔๓/๒๕๖๖ ที่ ๕๑/๒๕๖๖ ที่ ๖๑/๒๕๖๖ ที่ ๕๘/๒๕๖๗ ที่ ๖๑/๒๕๖๗ ที่ ๖๕/๒๕๖๗ ที่ ๗๙/๒๕๖๗ ที่ ๓๒/๒๕๖๘ และที่ ๔๑/๒๕๖๘

อนึ่ง ก่อนมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ กรณีคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๓ โดยกล่าวอ้างว่าการพิจารณาพิพากษาคดีของผู้พิพากษาหรือตุลาการไม่ชอบด้วยกฎหมายและขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย โดยอาศัยเหตุผลเรื่องความเป็นอิสระของผู้พิพากษาและตุลาการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๘ เช่น คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๙/๒๕๖๐

ที่ ๑๕/๒๕๖๐ ที่ ๑๖/๒๕๖๐ ที่ ๑๗/๒๕๖๐ ที่ ๒๐/๒๕๖๐ ที่ ๒๖/๒๕๖๐^{๑๑} ที่ ๒๘/๒๕๖๐ ที่ ๒๙/๒๕๖๐ ที่ ๓๑/๒๕๖๐ ที่ ๓๕/๒๕๖๐ ที่ ๓๖/๒๕๖๐ ที่ ๓๙/๒๕๖๐ ที่ ๔๔/๒๕๖๐ ที่ ๔๗/๒๕๖๐ ที่ ๔๘/๒๕๖๐ ที่ ๕๑/๒๕๖๐ ที่ ๕๔/๒๕๖๐ ที่ ๓/๒๕๖๑ ที่ ๑๒/๒๕๖๑ และที่ ๑๔/๒๕๖๑

๖. กรณีที่เกี่ยวกับการกระทำของคณะกรรมการชี้ขาดเขตอำนาจระหว่างศาลตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๙๒ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๗ (๕) ได้แก่ คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓๒/๒๕๖๙

ข้อสังเกต ศาลรัฐธรรมนูญวางบรรทัดฐานสำคัญ โดยอาศัยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๗ (๕) ซึ่งบัญญัติว่า “การกระทำของคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล ตามมาตรา ๑๙๒” เป็นกรณีต้องห้ามมิให้รับคำร้องคำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓๒/๒๕๖๙ จึงเป็น “คดีแรก” ที่ศาลวินิจฉัยชัดเจนว่านี่คือเขตแดนที่ศาลรัฐธรรมนูญไม่อาจตรวจสอบคำวินิจฉัยของคณะกรรมการฯ ได้

๗. กรณีเป็นการกระทำที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม คณะกรรมการตุลาการศาลปกครอง คณะกรรมการตุลาการทหาร รวมถึงการดำเนินการเกี่ยวกับวินัยทหาร ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๗ (๖)

การบริหารงานบุคคลและการดำเนินการทางวินัยของศาลยุติธรรม ศาลปกครอง หรือ ศาลทหารให้เป็นหน้าที่และอำนาจขององค์กรบริหารงานบุคคลของแต่ละศาล เช่น การบรรจุ การแต่งตั้ง การให้ความเห็นชอบในการโยกย้าย การลงโทษทางวินัย การเลื่อนตำแหน่ง และยังหมายความรวมถึง การดำเนินการของเจ้าหน้าที่อื่นที่เป็นกระบวนการเดียวกันกับการดำเนินการของ ก.ต. ด้วย เช่น การแต่งตั้ง คณะกรรมการสอบสวนทางวินัยกับผู้พิพากษา การพิจารณาความผิด การกำหนดโทษ การลงโทษ ตามแนวคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. ๑๕/๒๕๕๖ ให้สามารถดำเนินการได้โดยอิสระและปราศจากการแทรกแซงจากองค์กรอื่น ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้พิพากษาและตุลาการมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาคดีตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย อันจะทำให้การพิจารณาพิพากษารอคติเป็นไปด้วยความบริสุทธิ์และยุติธรรม นอกจากนี้ การดำเนินการเกี่ยวกับวินัยทหารเป็นหลักสำคัญในการปกครองทหารเพื่อให้ทหารมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยและมีความเป็นเอกภาพ จึงมีลักษณะเฉพาะตามเหตุผลและความจำเป็นของอาชีพ และเป็นข้อยกเว้นในการตรวจสอบโดยองค์กรตุลาการ ย่อมไม่อยู่ในอำนาจการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๗ (๖) ได้แก่ คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓๘/๒๕๖๓ และที่ ๑๒๒/๒๕๖๘

๘. กรณีที่ผู้ร้องยังมีไต่ยื่นคำร้องต่อผู้ตรวจการแผ่นดินตามเงื่อนไขที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๖ วรรคหนึ่ง หรือมาตรา ๔๘ วรรคหนึ่ง กำหนดไว้ เช่น คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๔/๒๕๖๑ ที่ ๒๖/๒๕๖๑ ที่ ๒๘/๒๕๖๑ ที่ ๒๙/๒๕๖๑ ที่ ๓๐/๒๕๖๑ ที่ ๓๒/๒๕๖๑ ที่ ๓๕/๒๕๖๑ ที่ ๓๘/๒๕๖๑ ที่ ๔๐/๒๕๖๑ ที่ ๔๖/๒๕๖๑ ที่ ๕๓/๒๕๖๑ ที่ ๕๘/๒๕๖๑ ที่ ๖๒/๒๕๖๑ ที่ ๓/๒๕๖๒ ที่ ๑๔/๒๕๖๒

^{๑๑} คดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลอุทธรณ์

ที่ ๒๓/๒๕๖๒ ที่ ๒๗/๒๕๖๒ ที่ ๓๒/๒๕๖๒ ที่ ๑๔/๒๕๖๔ ที่ ๑๖/๒๕๖๔ ที่ ๔๙/๒๕๖๔
 ที่ ๖/๒๕๖๕ ที่ ๑๓/๒๕๖๕ ที่ ๑๗/๒๕๖๕ ที่ ๒๑/๒๕๖๕ ที่ ๒๒/๒๕๖๕
 ที่ ๒๓/๒๕๖๕ ที่ ๒๔/๒๕๖๕ ที่ ๒๕/๒๕๖๕ ที่ ๒๖/๒๕๖๕ ที่ ๒๘/๒๕๖๕ ที่ ๒๙/๒๕๖๕
 ที่ ๓๐/๒๕๖๕ ที่ ๓๖/๒๕๖๕ ที่ ๓๗/๒๕๖๕ ที่ ๔๖/๒๕๖๕ ที่ ๕๔/๒๕๖๕ ที่ ๕๕/๒๕๖๕
 ที่ ๕๖/๒๕๖๕ ที่ ๕๘/๒๕๖๕ ที่ ๖๑/๒๕๖๕ ที่ ๗๙/๒๕๖๕ ที่ ๙/๒๕๖๖ ที่ ๑๖/๒๕๖๖
 ที่ ๒๗/๒๕๖๖ ที่ ๓๐/๒๕๖๖ ที่ ๓๔/๒๕๖๖ ที่ ๓๕/๒๕๖๖ ที่ ๖/๒๕๖๗ ที่ ๑๑/๒๕๖๗
 ที่ ๒๙/๒๕๖๗ ที่ ๓๓/๒๕๖๗ ที่ ๖๗/๒๕๖๗ ที่ ๖๘/๒๕๖๗ ที่ ๙๑/๒๕๖๗ ที่ ๙๒/๒๕๖๗
 ที่ ๗/๒๕๖๘ ที่ ๘/๒๕๖๘ ที่ ๙/๒๕๖๘ ที่ ๑๒/๒๕๖๘ ที่ ๑๓/๒๕๖๘ ที่ ๒๑/๒๕๖๘ ที่ ๒๖/๒๕๖๘
 ที่ ๓๕/๒๕๖๘ ที่ ๓๘/๒๕๖๘ ที่ ๓๙/๒๕๖๘ ที่ ๔๓/๒๕๖๘ ที่ ๔๔/๒๕๖๘ ที่ ๕๐/๒๕๖๘
 ที่ ๕๒/๒๕๖๘ ที่ ๕๔/๒๕๖๘ ที่ ๕๗/๒๕๖๘ ที่ ๖๓/๒๕๖๘ ที่ ๖๗/๒๕๖๘ ที่ ๖๙/๒๕๖๘
 ที่ ๗๑/๒๕๖๘ ที่ ๗๙/๒๕๖๘ ที่ ๘๕/๒๕๖๘ ที่ ๘๘/๒๕๖๘ ที่ ๙๐/๒๕๖๘ ที่ ๙๘/๒๕๖๘
 ที่ ๑๐๒/๒๕๖๘ ที่ ๓/๒๕๖๙ ที่ ๕/๒๕๖๙ ที่ ๖/๒๕๖๙ ที่ ๑๑/๒๕๖๙ และที่ ๒๖/๒๕๖๙

๙. กรณีเกี่ยวกับการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีตามหน้าที่และอำนาจของศาลที่รัฐธรรมนูญ
 บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๘๘ เช่น

(๑) กรณีโต้แย้งการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลยุติธรรม

- กรณีโต้แย้งการกระทำของผู้พิพากษาในการพิจารณาคดีไม่เป็นไปตามประมวล
 กฎหมายวิธีพิจารณาคความแพ่ง มาตรา ๑๔๑ และมาตรา ๑๔๒ เช่น คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญ
 ที่ ๕๖/๒๕๖๔

- กรณีโต้แย้งดุลพินิจที่มีคำสั่งไม่อนุญาตให้ผู้ร้องฎีกา เช่น คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่
 ๒๘/๒๕๖๖ ที่ ๓๕/๒๕๖๖ ที่ ๒๘/๒๕๖๗ ที่ ๖๖/๒๕๖๗ ที่ ๓/๒๕๖๘ ที่ ๑๔/๒๕๖๘ และที่ ๑๖/๒๕๖๘

- กรณีโต้แย้งการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลหรือโต้แย้งดุลพินิจของศาล เช่น คำสั่ง
 ศาลรัฐธรรมนูญที่ ๙/๒๕๖๐ ที่ ๑๕/๒๕๖๐ ที่ ๑๖/๒๕๖๐ ที่ ๑๗/๒๕๖๐ ที่ ๒๐/๒๕๖๐
 ที่ ๒๖/๒๕๖๐ ที่ ๒๙/๒๕๖๐ ที่ ๓๔/๒๕๖๐ ที่ ๓๖/๒๕๖๐ ที่ ๓๙/๒๕๖๐ ที่ ๔๗/๒๕๖๐
 ที่ ๔๘/๒๕๖๐ ที่ ๕๑/๒๕๖๐ ที่ ๕๔/๒๕๖๐ ที่ ๓/๒๕๖๑ ที่ ๓๔/๒๕๖๑ ที่ ๕๘/๒๕๖๑
 ที่ ๖๐/๒๕๖๒ ที่ ๖๔/๒๕๖๕ ที่ ๖๗/๒๕๖๕ ที่ ๖/๒๕๖๖ ที่ ๓๐/๒๕๖๖ ที่ ๔๓/๒๕๖๖
 ที่ ๕๑/๒๕๖๖ ที่ ๕๗/๒๕๖๖ ที่ ๕/๒๕๖๗ ที่ ๑๘/๒๕๖๗ ที่ ๕๘/๒๕๖๗ ที่ ๖๑/๒๕๖๗
 ที่ ๖๕/๒๕๖๗ ที่ ๓๒/๒๕๖๘ ที่ ๔๐/๒๕๖๘ ที่ ๔๕/๒๕๖๘ ที่ ๑๐๑/๒๕๖๘ และที่ ๑๒๗/๒๕๖๘

- กรณีโต้แย้งการพิจารณาพิพากษาเกี่ยวกับคำร้องขอให้มีการกำหนดโทษ เช่น
 คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๖๑/๒๕๖๖ ที่ ๖๖/๒๕๖๗ ที่ ๑๔/๒๕๖๘ ที่ ๑๖/๒๕๖๘ และที่ ๕๗/๒๕๖๘

- กรณีโต้แย้งการพิจารณาพิพากษาว่าเป็นการใช้กฎหมายย้อนหลังลงโทษผู้ร้อง เช่น
 คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๖/๒๕๖๗ ที่ ๑๓/๒๕๖๗ ที่ ๓๕/๒๕๖๗ ที่ ๓๗/๒๕๖๗ ที่ ๖๖/๒๕๖๗
 ที่ ๖๗/๒๕๖๗ ที่ ๗๒/๒๕๖๗ และที่ ๗๘/๒๕๖๗

(๒) กรณีโต้แย้งการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลปกครอง เช่น คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญ ที่ ๒๘/๒๕๖๐ ที่ ๓๑/๒๕๖๐ ที่ ๓๕/๒๕๖๐ ที่ ๔๔/๒๕๖๐ ที่ ๕๓/๒๕๖๐ ที่ ๒๐/๒๕๖๖ ที่ ๓๘/๒๕๖๗ ที่ ๖๔/๒๕๖๗ ที่ ๕๗/๒๕๖๗ ที่ ๙๒/๒๕๖๗ ที่ ๔๖/๒๕๖๘ ที่ ๔๙/๒๕๖๘ ที่ ๗๓/๒๕๖๘ ที่ ๙๗/๒๕๖๘ ที่ ๙๗/๒๕๖๘ และที่ ๑๐๓/๒๕๖๘

(๓) กรณีโต้แย้งการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ เช่น คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๐/๒๕๖๗ ที่ ๓๘/๒๕๖๗ ที่ ๕๕/๒๕๖๘ ที่ ๗๒/๒๕๖๘

ข้อสังเกต ปัจจุบันคำร้องที่มีลักษณะเป็นการโต้แย้งดุลพินิจการพิจารณาพิพากษารรคดีของผู้พิพากษาหรือตุลาการ ส่วนใหญ่ศาลรัฐธรรมนูญอาศัยเหตุผลในการไม่รับคำร้องว่าเป็นกรณีที่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญได้กำหนดกระบวนการร้องหรือผู้มีสิทธิขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยไว้เป็นการเฉพาะแล้วตามเงื่อนไขที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๗ (๒)

๑๐. กรณีคำร้องไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัยตามเงื่อนไขที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๖ วรรคสาม หรือ มาตรา ๔๘ วรรคสี่ ประกอบมาตรา ๔๖ วรรคสาม กำหนดไว้ซึ่งเป็นกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญเคยวินิจฉัยไปแล้วหรือร้องซ้ำ ซึ่งสามารถจำแนกได้ ๔ กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มแรก เป็นคำร้องที่ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญหลายครั้ง โดยมีมูลคดีมาจากการที่ผู้ร้องต้องการตรวจสอบบุคคลคนหนึ่งด้วยเหตุส่วนตัว โดยขอให้ตรวจสอบการกระทำของอัยการสูงสุด เช่น คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓๙/๒๕๖๑ ที่ ๔๑/๒๕๖๑ ที่ ๔๒/๒๕๖๑ และที่ ๑๑/๒๕๖๒

กลุ่มที่สอง เป็นกลุ่มคำร้องที่มีประเด็นเกี่ยวกับการที่ศาลรัฐธรรมนูญได้พิจารณาและมีคำสั่งไปแล้ว หรือเป็นกรณีที่ไม่มีสาระใดเพิ่มเติม มิได้มีผลให้ข้อเท็จจริงเพิ่มเติมเปลี่ยนแปลงไปในสาระสำคัญ เช่น คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔๙/๒๕๖๑ ที่ ๖๕/๒๕๖๑ ที่ ๒/๒๕๖๒ ที่ ๒๑/๒๕๖๒ ที่ ๓๗/๒๕๖๔ ที่ ๕๘/๒๕๖๕ ที่ ๒๐/๒๕๖๗ ที่ ๔๑/๒๕๖๗ ที่ ๓๘/๒๕๖๘ ที่ ๕๐/๒๕๖๘ ที่ ๔/๒๕๖๙ ที่ ๑๐/๒๕๖๙ ที่ ๑๓/๒๕๖๙ ที่ ๑๕/๒๕๖๙ ที่ ๒๒/๒๕๖๙ ที่ ๒๓/๒๕๖๙ ที่ ๒๗/๒๕๖๙ และที่ ๓๑/๒๕๖๙

กลุ่มที่สาม เป็นกลุ่มคำร้องที่ไม่ปรากฏว่ามีการกระทำใดที่เป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ หรือเป็นเรื่องที่เป็นการแสดงความคิดเห็นส่วนตัว เช่น คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๕๕/๒๕๖๑ ที่ ๒๒/๒๕๖๒ ที่ ๒๓/๒๕๖๘ และที่ ๓๙/๒๕๖๘

กลุ่มที่สี่ เป็นคำร้องที่มีประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญเคยมีคำวินิจฉัยไปแล้ว ซึ่งกรณีนี้ส่วนใหญ่เป็นคำร้องที่ยื่นมาตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๘ เช่น คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๗๑/๒๕๖๑ ที่ ๓๕/๒๕๖๓ ที่ ๕๒/๒๕๖๓ ที่ ๒๗/๒๕๖๖ ที่ ๔๔/๒๕๖๘ ที่ ๕๒/๒๕๖๘ ที่ ๕๔/๒๕๖๘ ที่ ๖๓/๒๕๖๘ ที่ ๖๙/๒๕๖๘ ที่ ๗๑/๒๕๖๘ ที่ ๗๒/๒๕๖๘ ที่ ๗๘/๒๕๖๘ ที่ ๘๓/๒๕๖๘ ที่ ๘๘/๒๕๖๘ ที่ ๙๖/๒๕๖๘ ที่ ๑๐๐/๒๕๖๘ ที่ ๑๑๘/๒๕๖๘ และที่ ๑๓๐/๒๕๖๘

ข้อสังเกต กรณีคำร้องที่ศาลรัฐธรรมนูญเคยวินิจฉัยไปแล้วหรือผู้ร้องมาร้องซ้ำอีกกล่าวคือ คู่ความเดียวกันและประเด็นตามคำร้องกรณีเดียวกัน ศาลรัฐธรรมนูญกำหนดเป็นคำร้องต่อเนื่องโดยกำหนด เลขพิจารณาใหม่ปกติแต่มีรูปแบบคำสั่งคำร้องต่อเนื่องโดยเฉพาะ และใช้เหตุผลในการวินิจฉัยว่า รัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ ไม่มีบทบัญญัติ ให้บุคคลมีสิทธิอุทธรณ์คำวินิจฉัยหรือคำสั่งศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ร้องไม่อาจอุทธรณ์คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญดังกล่าว เช่น คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔.๑/๒๕๖๕ ที่ ๒๔/๒๕๖๖ ที่ ๒๘.๑/๒๕๖๖ และที่ ๓๔.๑/๒๕๖๖

ในปัจจุบันพบว่าแนวคำสั่งศาลรัฐธรรมนูญในกรณีที่เคยวินิจฉัยไปแล้วหรือผู้ร้องมาร้องซ้ำอีก กล่าวคือคู่ความเดียวกันและประเด็นตามคำร้องกรณีเดียวกัน อาศัยเหตุผลประกอบว่าคำร้องของผู้ร้อง ไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัย เช่น คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๑๘/๒๕๖๘ และที่ ๑๓๐/๒๕๖๘

๑๑. กรณีการขออุทธรณ์คำสั่งของศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ ไม่มีบทบัญญัติให้บุคคล มีสิทธิอุทธรณ์คำวินิจฉัยหรือคำสั่งศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ร้องไม่อาจอุทธรณ์คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญดังกล่าวได้

หลังศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยแล้วไม่ว่าด้วยเหตุ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๖ มาตรา ๔๗ มาตรา ๔๘ หรือเหตุอื่นใด ต่อมาผู้ร้องบางรายยื่นคำร้องขอคัดค้านคำสั่งศาลรัฐธรรมนูญ ขอให้พิจารณาวินิจฉัยใหม่ในประเด็นเดียวกัน แม้ว่าศาลรัฐธรรมนูญได้ ระบุเหตุผลไว้ในคำสั่ง ศาลรัฐธรรมนูญแล้วว่า “รัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณา ของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ ไม่มีบทบัญญัติให้สิทธิผู้ร้องอุทธรณ์คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญได้” แต่ผู้ร้องบางรายก็ยังคงยื่นคำร้องขอคัดค้านคำสั่งศาลรัฐธรรมนูญในเรื่องเดิมเข้ามาเพิ่มเติมอีก ซึ่งในระยะหลังศาลรัฐธรรมนูญจะได้วางแนวทางไว้ในคำสั่งที่ไม่รับคำร้องในกรณีที่ผู้ร้องยื่นคำร้องขอคัดค้าน เข้ามากกว่าสองครั้ง โดยให้เหตุผลว่า “คำร้องดังกล่าวไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัยตามพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๖ วรรคสาม”

โดยกรณีการขออุทธรณ์คำสั่งของศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ ไม่มีบทบัญญัติให้บุคคลมีสิทธิ อุทธรณ์คำวินิจฉัยหรือคำสั่งศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ร้องไม่อาจอุทธรณ์คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญดังกล่าวได้ เช่น คำสั่ง ศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓๓/๒๕๖๒ ที่ ๙/๒๕๖๔ ที่ ๔.๑/๒๕๖๕ ที่ ๒๔/๒๕๖๖ ที่ ๒๘.๑/๒๕๖๖ ที่ ๓๔.๑/๒๕๖๖ ที่ ๒๐/๒๕๖๗ ที่ ๒๖/๒๕๖๗ ที่ ๔๑/๒๕๖๗ ที่ ๙๑/๒๕๖๗ ที่ ๒๑/๒๕๖๘ ที่ ๔๙/๒๕๖๘ ที่ ๕๕/๒๕๖๘ ที่ ๕๘/๒๕๖๘ ที่ ๖๑/๒๕๖๘ ที่ ๖๔/๒๕๖๘ ที่ ๖๕/๒๕๖๘ ที่ ๗๐/๒๕๖๘ ที่ ๗๒/๒๕๖๘ ที่ ๗๖/๒๕๖๘ ที่ ๗๗/๒๕๖๘ ที่ ๘๒/๒๕๖๘ ที่ ๘๓/๒๕๖๘ ที่ ๑๐๘/๒๕๖๘ ที่ ๑๑๒/๒๕๖๘ ที่ ๑๑๓/๒๕๖๘ ที่ ๓/๒๕๖๙ ที่ ๒๒/๒๕๖๙ และที่ ๓๕/๒๕๖๙

ข้อสังเกต นายณรงค์ วรวิทย์วาศ (ผู้ร้อง) ที่ได้ยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณา วินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๓ และศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งที่ ๓๓/๒๕๖๗ ไม่รับคำร้องไว้พิจารณา วินิจฉัย แต่ผู้ร้องกลับยื่นคำร้องขอคัดค้านคำสั่งศาลรัฐธรรมนูญดังกล่าวอีก ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำสั่งที่

๔๑/๒๕๖๗ ไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย โดยในคำสั่งข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญได้ให้เหตุผลไว้อย่างชัดเจนแล้วว่า “รัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ ไม่มีบทบัญญัติให้สิทธิบุคคลอุทธรณ์คำวินิจฉัยหรือคำสั่งของศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ร้องไม่อาจอุทธรณ์คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญได้ ประกอบกับไม่ปรากฏสาระสำคัญเพิ่มเติมจากคำร้องที่ผู้ร้องเคยยื่นและศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งไม่รับไว้พิจารณาวินิจฉัย กรณีไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัยตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๖ วรรคสาม”

ต่อมาเมื่อวันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๖๘ ผู้ร้องยื่นคำร้องขอคัดค้านคำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔๑/๒๕๖๗ แม้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่ได้รับมอบหมายจ่ายสำนวนคดีพิจารณาคำร้องแล้วเห็นว่า ไม่มีลักษณะเป็นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ จึงให้ยุติเรื่องและให้สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญแจ้งผลการพิจารณาให้ผู้ร้องทราบแล้วก็ตาม แต่ผู้ร้องก็ยังยื่นคำร้องขอคัดค้านการยุติเรื่องดังกล่าวอีก ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งที่ ๖๘/๒๕๖๗ ไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

หลังจากนั้น ผู้ร้องก็ยังยื่นคำร้องฉบับลงวันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๖๗ และฉบับลงวันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๘ เพื่อคัดค้านหนังสือสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญที่ส่งยุติเรื่องอีก ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งที่ ๙๑/๒๕๖๘ ไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

อย่างไรก็ตาม ผู้ร้องก็ยังยื่นคำร้องขอคัดค้านคำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๙๑/๒๕๖๘ และยื่นคำร้องขอคัดค้านคำสั่งศาลรัฐธรรมนูญต่อมาอีก ๔ คำสั่ง เช่น คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๗/๒๕๖๘ ที่ ๓๗/๒๕๖๘ ที่ ๕๕/๒๕๖๘ และที่ ๗๘/๒๕๖๘

ในกรณีนายณรงค์ วรวิทย์วงศ์ ศาลรัฐธรรมนูญต้องมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยของผู้ร้องรายนี้เพียงรายเดียว รวมทั้งสิ้นจำนวน ๘ คำสั่ง

๑๒. กรณีที่มีได้เกิดจากการกระทำของหน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือหน่วยงานซึ่งใช้อำนาจอรัฐ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๗ วรรคหนึ่ง กำหนดไว้ เช่น คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘/๒๕๖๒ ที่ ๒๕/๒๕๖๓ ที่ ๕๑/๒๕๖๓ ที่ ๑๖/๒๕๖๔ ที่ ๒๙/๒๕๖๕ ที่ ๕๓/๒๕๖๕ ที่ ๗๗/๒๕๖๕ ที่ ๑/๒๕๖๘ และที่ ๓๑/๒๕๖๘

๑๓. กรณีที่ผู้ร้องขอถอนคำร้องระหว่างการพิจารณาและศาลมีคำสั่งให้จำหน่ายคดีหรือกรณีศาลเคยวินิจฉัยไปแล้ว หรือคดีอยู่ระหว่างพิจารณาของศาลหรือศาลอื่นมีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้ว จึงมีคำสั่งจำหน่ายคดีตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๕๑ หรือกรณีไม่มีเหตุที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

(๑) กรณีที่ผู้ร้องขอถอนคำร้องระหว่างการพิจารณาและศาลมีคำสั่งให้จำหน่ายคดี เช่น คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๑/๒๕๖๐ ที่ ๖๐/๒๕๖๑ และที่ ๑๘/๒๕๖๔

(๒) กรณีศาลเคยวินิจฉัยไปแล้วหรือคดีอยู่ระหว่างพิจารณาของศาลหรือศาลอื่นมีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้ว จึงมีคำสั่งจำหน่ายคดีตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณา

ของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๕๑ เช่น คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๒ - ๑๓/๒๕๖๓ (คดีชุมนุมทางการเมือง) และที่ ๑๙/๒๕๖๓ (คดีคลองด่าน)

(๓) กรณีไม่มีเหตุที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย เช่น กรณีในระหว่าง การพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๒๒/๒๕๖๑ เรื่อง การให้ประชาชนและพรรคการเมืองดำเนินกิจกรรมทางการเมือง เช่น คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๖๗/๒๕๖๑ ที่ ๖๘/๒๕๖๑ ที่ ๖๙/๒๕๖๑ และที่ ๗๐/๒๕๖๑

๑๔. เป็นกรณีการยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเมื่อพ้นกำหนดเวลา (คดีขาดอายุความ ในการยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ) ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณา ของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๖ วรรคหนึ่ง

การยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเมื่อพ้นกำหนดเวลา ๙๐ วันดังกล่าว เป็นกรณีการร้อง เกี่ยวกับการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญตามพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๖ วรรคหนึ่ง เช่นคำสั่ง ศาลรัฐธรรมนูญที่ ๕/๒๕๖๔ ที่ ๔๒/๒๕๖๕ ที่ ๔๗/๒๕๖๔ ที่ ๖๐/๒๕๖๔ ที่ ๔๑/๒๕๖๖ ที่ ๗๐/๒๕๖๗ ที่ ๓/๒๕๖๘ และที่ ๑๒/๒๕๖๙

๑๕. เป็นกรณีการยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญยังไม่พ้นกำหนดเวลา ๖๐ วันนับแต่วันที่ ผู้ตรวจการแผ่นดินรับคำร้องจากผู้ร้อง เช่น คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๖/๒๕๖๕ ที่ ๑๑/๒๕๖๘ และที่ ๘๖/๒๕๖๘

๑๖. ผู้ร้องไม่ดำเนินการแก้ไขคำร้องให้ถูกต้องภายในระยะเวลาที่กำหนดกรณีไม่ต้องด้วย หลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณา ของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๖ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๔๒ และข้อกำหนด ศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๑๕ และข้อ ๑๘ เช่น คำสั่งศาล รัฐธรรมนูญที่ ๕๑/๒๕๖๔ และที่ ๑๖/๒๕๖๖

๑๗. การโต้แย้งหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการรับคำร้องตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๑๓ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ ได้แก่ คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๖๓/๒๕๖๑

๑๘. กรณีเป็นการยื่นคำร้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๑ (๑) มิใช่การยื่นคำร้อง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๓ ไม่ต้องด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ตามพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๘ เช่น

(๑) กรณีโต้แย้งประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เช่น คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓๓/๒๕๖๕ ที่ ๓๔/๒๕๖๕ ที่ ๓๘/๒๕๖๕ ที่ ๓๙/๒๕๖๕ ที่ ๔๑/๒๕๖๕ ที่ ๔๒/๒๕๖๕ และที่ ๒๑/๒๕๖๙

(๒) กรณีโต้แย้งการดำเนินการของคณะกรรมการการเลือกตั้ง เช่น คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญ ที่ ๑๒/๒๕๖๔ ที่ ๑๐/๒๕๖๘ และที่ ๓๖/๒๕๖๘

(๓) กรณีอื่นๆ เช่น คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๖/๒๕๖๔ ที่ ๒๙/๒๕๖๔ ที่ ๓๖/๒๕๖๔ ที่ ๑/๒๕๖๕ ที่ ๓๖/๒๕๖๕ ที่ ๔๐/๒๕๖๕ ที่ ๑/๒๕๖๖ และที่ ๒/๒๕๖๖

๑๙. พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ข้อบังคับ ระเบียบ ประกาศที่ออกตามพระราชบัญญัติหรือกฎหมายที่มีสภาพเป็น “กฎ” มิได้มีสถานะเป็น “บทบัญญัติแห่งกฎหมาย” ที่ตราขึ้นโดยฝ่ายนิติบัญญัติตามความหมายของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๘ วรรคหนึ่ง

แนวคำสั่งของศาลรัฐธรรมนูญที่อาศัยเหตุผลไม่รับคำร้องไว้พิจารณายังมีความแตกต่างกัน โดยแนวคำสั่งศาลรัฐธรรมนูญส่วนใหญ่อาศัยเหตุผลในการไม่รับคำร้องไว้พิจารณาเนื่องจากเป็นกรณีการขอให้ตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎที่มีได้มีสถานะเป็น “บทบัญญัติแห่งกฎหมาย” เป็นกรณีที่รัฐธรรมนูญ หรือกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญได้กำหนดกระบวนการร้องหรือผู้มีสิทธิขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยไว้เป็นการเฉพาะแล้วตามมาตรา ๔๗ (๒)

ต่อมาในปี ๒๕๖๕ จนถึงปัจจุบันศาลรัฐธรรมนูญอาศัยเหตุผลความในตอนต้นของมาตรา ๔๘ วรรคหนึ่ง และกรณีการโต้แย้ง “บทบัญญัติแห่งกฎหมาย” ซึ่งเป็นการยื่นคำร้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๑ (๑) มิใช่การยื่นคำร้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๓ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าเป็นกรณีที่รัฐธรรมนูญได้กำหนดกระบวนการร้องไว้เป็นการเฉพาะแล้วตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๗ (๒)

(๑) ข้อบังคับ ระเบียบ และประกาศ เช่น คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๗/๒๕๖๔ ที่ ๔๘/๒๕๖๕ ที่ ๑๔/๒๕๖๖ ที่ ๓๖/๒๕๖๖ ที่ ๓๔/๒๕๖๘ ที่ ๗๔/๒๕๖๘ ที่ ๘๙/๒๕๖๘ ที่ ๓๓/๒๕๖๕ ที่ ๓๔/๒๕๖๕ ที่ ๓๗/๒๕๖๕ ที่ ๓๘/๒๕๖๕ ที่ ๓๙/๒๕๖๕ ที่ ๔๑/๒๕๖๕ และที่ ๔๓/๒๕๖๕

(๒) กฎกระทรวง เช่น คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑/๑๕๖๖

(๓) พระราชกฤษฎีกา เช่น คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓๘/๒๕๖๖ และที่ ๔๖/๒๕๖๖

ข้อสังเกต กรณีตามหัวข้อที่ ๑๗ และ ๑๘ ซึ่งเป็นการโต้แย้ง “บทบัญญัติแห่งกฎหมาย” และกฎหมายที่มีลำดับศักดิ์ต่ำกว่าพระราชบัญญัติหรืออนุบัญญัติดังกล่าว ซึ่งแนวคำสั่งของศาลรัฐธรรมนูญที่อาศัยเหตุผลไม่รับคำร้องไว้พิจารณายังมีความแตกต่างกันโดยแนวคำสั่งศาลรัฐธรรมนูญส่วนใหญ่อาศัยเหตุผลในการไม่รับคำร้องไว้พิจารณาเนื่องจากเป็นกรณีการขอให้ตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎที่มีได้มีสถานะเป็น “บทบัญญัติแห่งกฎหมาย” เป็นกรณีที่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญได้กำหนดกระบวนการร้องหรือผู้มีสิทธิขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยไว้เป็นการเฉพาะแล้วตามมาตรา ๔๗ (๒)

ต่อมาในปี ๒๕๖๕ จนถึงปัจจุบัน ศาลรัฐธรรมนูญอาศัยเหตุผลความในตอนต้นของมาตรา ๔๘ วรรคหนึ่ง และกรณีการโต้แย้ง “บทบัญญัติแห่งกฎหมาย” ซึ่งเป็นการยื่นคำร้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๑ (๑) มิใช่การยื่นคำร้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๓ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าเป็นกรณีที่รัฐธรรมนูญ

ได้กำหนดกระบวนการร้องไว้เป็นการเฉพาะแล้วตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๗ (๒)

จากการรวบรวมข้อมูลแนวคำวินิจฉัยและคำสั่งศาลรัฐธรรมนูญนับตั้งแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ตั้งแต่วันที่ ๖ เมษายน ๒๕๖๐ จนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๖๙) วันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๙ สำหรับคดีที่ผู้ถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้ร้องขอว่าการกระทำนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๓ ที่ศาลรัฐธรรมนูญรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยและมีคำวินิจฉัยแล้ว พบว่า มีจำนวนเพียง ๕ คำวินิจฉัย จากทั้งหมด ๑๘๒ คำวินิจฉัย และมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย จำนวน ๖๔๑ คำสั่ง จากทั้งหมด ๗๓๔ คำสั่ง ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการใช้สิทธิฟ้องตรงโดยประชาชนมีพัฒนาการทางกฎหมาย หลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการใช้สิทธิฟ้องตรงต่อรัฐธรรมนูญ รวมถึงสถิติแนวคำวินิจฉัยและคำสั่งที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๑. คดีที่ศาลรัฐธรรมนูญรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย จำนวน ๕ คำวินิจฉัย

๒. กรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย จำนวน ๖๔๑ คำสั่ง

ทั้งนี้ คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญบางคำสั่งมีประเด็นที่จะต้องพิจารณาหลายประเด็น โดยอาศัยหลักกฎหมายหลายมาตรา จึงอาจปรากฏอยู่ในบรรทัดฐานคำสั่งหลายข้อ ดังนี้

๑. กรณีที่ยังไม่ถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพโดยตรงของผู้ร้องตามรัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้ จำนวน ๒๕๓ คำสั่ง

๒. กรณีเป็นการกระทำของรัฐบาล (acte de gouvernement) ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๗ (๑) จำนวน ๔ คำสั่ง

๓. กรณีที่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญได้กำหนดกระบวนการร้องหรือผู้มีสิทธิขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยไว้เป็นการเฉพาะแล้วตามเงื่อนไขที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๗ (๒) จำนวน ๒๙๙ คำสั่ง

๔. กรณีกฎหมายบัญญัติขั้นตอนและวิธีการไว้เป็นการเฉพาะและยังมิได้ดำเนินการตามขั้นตอนหรือวิธีการนั้นครบถ้วนตามเงื่อนไขที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๗ (๓) จำนวน ๑๓ คำสั่ง

๕. กรณีเป็นเรื่องที่อยู่ในระหว่างการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลอื่นหรือเรื่องที่ศาลอื่นมีคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุดแล้วตามเงื่อนไขที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๗ (๔) จำนวน ๑๖๗ คำสั่ง

๖. กรณีที่เกี่ยวกับการกระทำของคณะกรรมการชี้ขาดเขตอำนาจระหว่างศาลตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๙๒ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๗ (๕) จำนวน ๑ คำสั่ง

๗. กรณีเป็นการกระทำที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม คณะกรรมการตุลาการศาลปกครอง คณะกรรมการตุลาการทหาร รวมถึงการดำเนินการเกี่ยวกับวินัยทหาร

ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๗ (๖) จำนวน ๒ คำสั่ง

๘. กรณีที่ผู้ร้องยังมิได้ยื่นคำร้องต่อผู้ตรวจการแผ่นดินตามเงื่อนไขที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๖ วรรคหนึ่ง หรือมาตรา ๔๘ วรรคหนึ่ง จำนวน ๘๗ คำสั่ง

๙. กรณีเกี่ยวกับการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีตามหน้าที่และอำนาจของศาลที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๘๘ จำนวน ๗๖ คำสั่ง

๑๐. กรณีคำร้องไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัยตามเงื่อนไขที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๖ วรรคสาม หรือมาตรา ๔๘ วรรคสี่ ประกอบมาตรา ๔๖ วรรคสาม กำหนดไว้ซึ่งเป็นกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญเคยวินิจฉัยไปแล้วหรือร้องซ้ำ จำนวน ๔๔ คำสั่ง

๑๑. กรณีการขออุทธรณ์คำสั่งของศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ ไม่มีบทบัญญัติให้บุคคลมีสิทธิอุทธรณ์คำวินิจฉัยหรือคำสั่งศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ร้องไม่อาจอุทธรณ์คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญดังกล่าวได้ จำนวน ๒๙ คำสั่ง

๑๒. กรณีที่มีได้เกิดจากการกระทำของหน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือหน่วยงานซึ่งใช้อำนาจรัฐ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๗ วรรคหนึ่ง จำนวน ๙ คำสั่ง

๑๓. กรณีที่ผู้ร้องขอถอนคำร้องระหว่างการพิจารณาและศาลมีคำสั่งให้จำหน่ายคดีหรือกรณีศาลเคยวินิจฉัยไปแล้ว หรือคดีอยู่ระหว่างพิจารณาของศาลหรือศาลอื่นมีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้ว จึงมีคำสั่งจำหน่ายคดีตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๕๑ หรือกรณีไม่มีเหตุที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย จำนวน ๑๐ คำสั่ง

๑๔. เป็นกรณีการยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเมื่อพ้นกำหนดเวลา (คดีขาดอายุความในการยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ) ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๖ วรรคหนึ่ง จำนวน ๘ คำสั่ง

๑๕. เป็นกรณีการยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญยังไม่พ้นกำหนดเวลาหกสิบวันนับแต่วันที่ผู้ตรวจการแผ่นดินรับคำร้องจากผู้ร้อง จำนวน ๓ คำสั่ง

๑๖. ผู้ร้องไม่ดำเนินการแก้ไขคำร้องให้ถูกต้องภายในระยะเวลาที่กำหนดกรณีไม่ต้องด้วยหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๖ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๔๒ และข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๑๕ และข้อ ๑๘ จำนวน ๓ คำสั่ง

๑๗. การโต้แย้งหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการรับคำร้องตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๑๓ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ จำนวน ๑ คำสั่ง

๑๘. กรณีเป็นการยื่นคำร้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๑ (๑) มิใช่การยื่นคำร้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๓ ไม่ต้องด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๘ จำนวน ๑๘ คำสั่ง

๑๙. พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ข้อบังคับ ระเบียบ ประกาศที่ออกตามพระราชบัญญัติหรือกฎหมายที่มีสภาพเป็น “กฎ” มิได้มีสถานะเป็น “บทบัญญัติแห่งกฎหมาย” ที่ตราขึ้นโดยฝ่ายนิติบัญญัติตามความหมายของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๘ วรรคหนึ่ง จำนวน ๑๗ คำสั่ง